

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՇՎԵՔՆՆԻՉ ՊԱԼԱՏ

Տ Ա Ր Ե Կ Ա Ն Հ Ա Ղ Ո Ր Դ ՈՒ Մ

2024 թվականի գործունեության
վերաբերյալ

Հավելված

Հաշվեքննիչ պալատի

2025 թվականի մայիսի 26-ի թիվ 37-Լ որոշման

2024 ԹՎԱԿԱՆԻ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՂՈՐԴՈՒՄ

Սույն տարեկան հաղորդումը ներկայացվում է՝ ի կատարումն
Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 198-րդ հոդվածի
3-րդ մասի 1-ին կետի, ինչպես նաև «Հաշվեքննիչ պալատի մասին»
օրենքի 10-րդ հոդվածի 1-ին մասի 7-րդ կետի և 30-րդ հոդվածի
պահանջների:

Սույն տարեկան հաղորդումը պատրաստվել է Աուդիտի բարձրագույն
մարմինների միջազգային կազմակերպության (INTOSAI) հիմնարար
սկզբունքները սահմանող Լիմայի հռչակագրի սկզբունքների հիման
վրա:

Հաշվեքննիչ պալատի նախագահի ուղերձը

ԱՏՈՄ ԶԱՆԶՈՒՂԱԶՅԱՆ

Հարգելի՛ ընթերցող,

Հաշվեքննիչ պալատի գործունեության առանցքում հանրային շահն է, և մենք մեր աշխատանքով ձգտում ենք ամրապնդել հանրային կառավարման օրինակա-նությունն ու արդյունավետությունը՝ պետական միջոց-ների հաշվետու և նպատակային օգտագործումը դարձնելով հանրային կառավարման անբաժանելի բաղադրիչ:

2024 թվականը Հաշվեքննիչ պալատի համար դարձավ ինչպես կայուն զարգացման, այնպես էլ կառուցվածքային և իրավական խորը բարեփո-խումների տարի: Պալատը շարունակեց իրակա-նացվող հաշվեքննություններն՝ ի նպաստ պետական մարմինների արդյունավետության բարձրացման և հանրային միջոցների առավել թափանցիկ կառավարման:

Տարվա առանցքային ձեռքբերումը «Հաշվեքննիչ պալատի մասին» նոր օրենքի և հարակից օրենսդրական փաթեթի ընդունումն էր, որի միջոցով նոր իրավական հիմք ձևավորվեց Պալատի գործունեության գրեթե բոլոր ուղղությունների համար: Այս փոփոխություններով Հաշվեքննիչ պալատի մանդատը դարձավ համապարփակ, հստակեցվեց տեղեկատվության հասանելիության հարցը, վերանայ-վեց Հաշվեքննիչ պալատի կառավարման մոդելը՝ հիմքում դրվելով կառավարման միջազգայնորեն ճանաչված կորպորատիվ կառավարման ժամանակակից ստանդարտները, հիմնովին վերանայվեց մարդկային ռեսուրսների կառավարման գործընթացը՝ նախատեսելով Հայաստանի Հանրապետությունում պետական ծառայության նոր տեսակի՝ Հաշվեքննիչ պալատում ծառայության

ներդրում և անցում քաղաքացիական ծառայության համակարգից նոր ծառայությանը, ինչպես նաև որակավորված մասնագետներին շուկայականին համահունչ մեխանիզմով վարձատրության հնարավորություն՝ աուդիտորական բնագավառում կիրառելի պաշտոնների դասակարգման և դրանց ներկայացվող որակական պահանջների ներդրման հետ մեկտեղ:

Այս բարեփոխումները հնարավորություն են տալիս աստիճանաբար բարձրացնել հաշվեքննությունների մասնագիտական որակն ու արժեքը՝ թե՛ պետական կառավարման ոլորտում որոշումներ կայացնողների, թե՛ հասարակության, և թե՛ միջազգային գործընկերների համար:

Հիմնարար բարեփոխումներին զուգահեռ, մեր ձգտումն է շարունակաբար բարելավել հաշվեքննու-թյունների հաշվետվությունները առկա ռեսուրսներով՝ միջազգային ստանդարտներին ու մեթոդաբանություն-ներին դրանք համապատասխանեցնելու ճանապար-հով:

Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիների կյանքի որակի բարելավման նպատակով Հաշվեքննիչ պալատն իր ամենօրյա աշխատանքով նպաստում է՝ հանրային կառավարման միջոցով մարդու պահանջմունքներն առավելագույնս հասցեագրելու և պետական ինստիտուտների կայացման աստիճանը բարելավելու գործին:

Ծնորհակալություն շարունակական վստահության, համագործակցության և աջակցության համար:

Ատոմ Զանջուղազյան
Հաշվեքննիչ պալատի նախագահ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

<u>ՀԱՊԱՎՈՒՄՆԵՐ</u>	5
<u>ՀԱՇՎԵՔՆՆԻՉ ՊԱԼԱՏԻ ՄԱՍԻՆ</u>	6
<u>ՀԱՇՎԵՔՆՆՈՒԹՅԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՑԻ ՊԼԱՆԱՎՈՐՈՒՄԸ</u>	29
<u>ՀԱՇՎԵՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ</u>	34
<u>ՄԱՍ 1. 2024 թվականին ներկայացված պետական բյուջեի կատարման վերաբերյալ հաշվեքննության մասին ամփոփ տեղեկատվությունը</u>	35
<u>ՄԱՍ 2. Ռիսկերի վրա հիմնված հաշվեքննությունների վերաբերյալ ամփոփ տեղեկատվությունը</u>	37
<u>ՄԱՍ 3. Ներքին գործընթացների ծրագրի իրականացման վերաբերյալ տեղեկատվությունը</u>	40
<u>ՀԱՎԵԼՎԱԾ 1</u>	43

Այս փաստաթղթի էլեկտրոնային տարբերակը ներկայացված է Հաշվեքննիչ պալատի կայքում՝ www.armsai.am:

Հաշվեքննիչ պալատի աշխատանքների մասին հավելյալ տեղեկություններ ստանալու համար կարող եք դիմել՝ Հաշվեքննիչ պալատ

(011) 888 107
19 Բաղրամյան
ք. Երևան
Հայաստանի Հանրապետություն

✉ secretariat@armsai.am

🌐 www.armsai.am

in [LinkedIn](#)

ՀԱՊԱՎՈՒՄՆԵՐ

ԱԱՀ	Ավելացված արժեքի հարկ
ԱԺ	Ազգային ժողով
ԱԻ	Արտակարգ իրավիճակ
ԱՆ	Առողջապահ! թյան նախարար! թյ! ն
ԱՌԿ	Աղետների ռիսկի կառավար! մ
ԲՀ	Բժշկական հաստատ! թյ! ն
ԲՀՄ	Բարձրագույն հաշվեքննության մարմին
ԵԱՏՄ	Եվրասիական տնտեսական միություն
ԵՄ	Եվրոպական միություն
ԽՀՄ	Խնամակալ! թյան և հոգաբարձ! թյան մարմին
ԿԿՏՀ	Կրթ! թյան կառավարման տեղեկատվական համակարգ
ՀՈԱԿ	Համայնքային ոչ առևտրային կազմակերպություն
ՄԱԿ	Միավորված ազգերի կազմակերպություն
ՇՀԿ	Շանհայի համագործակցության կազմակերպություն
ՊԵԿ	Պետական եկամուտների կոմիտե
ՏՀՀԿ	Տնտեսական համագործակցության և զարգացման կազմակերպություն
ՖՆ	Ֆինանսների նախարարություն
ASOSAI	Աուդիտի բարձրագույն մարմինների ասիական կազմակերպություն
CAE	Աուդիտի գերազանցության կենտրոն
CEPA	Համապարփակ և ընդլայնված գործընկերության համաձայնագիր
EITI	Արդյունահանող ճյուղերի թափանցիկության նախաձեռնություն
EUROSAI	Աուդիտի բարձրագույն մարմինների եվրոպական կազմակերպություն
GAO	ԱՄՆ կառավարության հաշվետվողականության գրասենյակ
INTOSAI	Աուդիտի բարձրագույն մարմինների միջազգային կազմակերպություն
ISSAI	Աուդիտի բարձրագույն մարմինների միջազգային ստանդարտներ
USAID	ԱՄՆ միջազգային զարգացման գործակալություն
WGPPA	Պետական գնումների աուդիտի աշխատանքային խումբ

1. ՀԱՇՎԵՔՆՆԻՉ ՊԱԼԱՏԻ ՄԱՍԻՆ

Հաշվեքննիչ պալատի առաքելությունն է՝

**Հաշվեքննությունների միջոցով նպաստել հանրային
կառավարումը բարելավելուն**

Հաշվեքննիչ պալատի տեսլականն է՝

**Ապահովել Բարձրագույն հաշվեքննիչ մարմինների
ամենաբարձր ստանդարտով հաշվեքննությունների
արդյունքներ**

Բաժինը ներառում է՝

- ✓ Հաշվեքննիչ պալատի դերը
- ✓ Հաշվեքննիչ պալատի ռազմավարական ծրագիրը
- ✓ Հաշվեքննիչ պալատի հաշվետվողականությունը
- ✓ Հաղորդակցության բարելավում

1.1 Հաշվեքննիչ պալատի դերը

Հաշվեքննիչ պալատը Հայաստանի Հանրապետությունում արտաքին պետական հաշվեքննության (հանրային հատվածում արտաքին աուդիտի) ոլորտում քաղաքականությունը մշակող, հաստատող և իրականացնող անկախ պետական մարմինն է:

Յուրաքանչյուր տարի Հաշվեքննիչ պալատն ընդունում է իր ամենամյա գործունեության ծրագիրը՝ ելնելով հաշվեքննության առաջնահերթ ուղղություններից:

Հաշվեքննությունների շրջանակում Հաշվեքննիչ պալատը գնահատում է հանրային միջոցների օգտագործման օրինականության (ֆինանսական և համապատասխանության հաշվեքննությունների իրականացմամբ) և արդյունավետության (կատարողականի հաշվեքննությունների իրականացմամբ) սկզբունքների պահպանված լինելը:

Իր գործունեության ընթացքում Հաշվեքննիչ պալատը ղեկավարվում է թափանցիկության ու հաշվետվողականության արժեքներով և պարբերաբար հանրությանը, Ազգային ժողովին և Կառավարությանն է ներկայացնում հաշվետվություններ հանրային միջոցների օգտագործման արդյունավետության և օրինականության վերաբերյալ:

Հաշվեքննիչ պալատը յուրաքանչյուր տարի՝ մինչև հունիսի 1-ը, Ազգային ժողով է ներկայացնում նախորդ տարվա իր գործունեության վերաբերյալ ամփոփ տեղեկատվություն պարունակող տարեկան հաղորդումը:

Հաշվեքննիչ պալատի առանցքային նպատակադրումն է՝ համակարգային խնդիրների վերհանման և լուծումների առաջարկների միջոցով նպաստել քաղաքացու կյանքում դրական փոփոխություններին:

Իրավական բարելավումներ

Ազգային ժողովի կողմից ընդունված «Հաշվեքննիչ պալատի մասին» նոր խմբագրությամբ օրենքով արտաքին պետական հաշվեքննության գործառույթի կարգավորումները համապատասխանեցվել են միջազգային ստանդարտներին՝ իրավական նախադրյալներ ձևավորելով հաշվեքննությունների արդյունքում հանրային կառավարումը բարելավելուն առավելագույն նպաստում ունենալու համար:

Նոր օրենքով և հարակից օրենսդրական վերանայումներով զգալիորեն լավարկվել են Հաշվեքննիչ պալատի գործունեությանն առնչվող հինգ ուղղությունների իրավական կարգավորումները՝

Հաշվեքննիչ պալատի մանդատ

Նախորդ կարգավորումներ

Սահմանափակված էր հանրային կառավարման մի շարք նշանակալի հատվածների հաշվեքննության իրավասությունը:

Վերանայված կարգավորումներ

Հաշվեքննության կարող են ենթարկվել հանրային շահին վերաբերող՝ գործնականում բոլոր գործընթացները, ներառյալ նաև ընդերքօգտագործումը, հանրային սեփականության կոնցեսիոն ու հավատարմագրային կառավարումը, Կենտրոնական բանկի վարչական ծախսերը և կապիտալ ներդրումները, ինչպես նաև պետական աջակցության եղանակներով տնտեսավարումը:

«Հանրային ֆինանսների առնչվող բոլոր գործառնությունները ենթակա են հաշվեքննության՝ անկախ պետական և/կամ համայնքային բյուջեներում դրանց արտացոլված լինելու հանգամանքից կամ պետական և/կամ համայնքային բյուջեների վրա ազդեցություն ունենալու եղանակից»

- INTOSAI-ի Լիմայի հռչակագիր,
Բաժին 18, կետ 3

Հաշվեքննության գործառույթի ամբողջականացում

Նախորդ կարգավորումներ

Հաշվեքննությունը կազմված էր՝ պլանավորման, կատարման և հաշվետվությունների ներկայացման փուլերից, և բացակայում էր հաշվեքննության արդյունքներով ներկայացված առաջարկությունների հետագա ճակատագրի նկատմամբ Հաշվեքննիչ պալատի կողմից գործառույթ իրականացնելու իրավական կարգավորումը:

Վերանայված կարգավորումներ

Հաշվեքննության իրականացման գործառույթը լրացվել է հետհսկողության փուլով, որով կարգավորվում է Հաշվեքննիչ պալատի կողմից ձևակերպված առաջարկների իրացման առաջընթացի գնահատման հետ կապված լիազորությունը:

«ԲՀՄ-ները պետք է ունենան իրենց ներքին հետհսկողության համակարգը՝ ապահովելու համար, որ հաշվեքննության օբյեկտները պարզաճ կերպով անդրադառնան իրենց ուղղված դիտողություններին և առաջարկություններին...»

- INTOSAI-ի Մեխիկոյի հռչակագիր,
Սկզբունք 7

Կառավարման բալանսավորված մոդել

Նախորդ կարգավորումներ

Հաշվեքննիչ պալատը 7 անդամներից բաղկացած կոլեգիալ մարմին էր, որի բոլոր անդամներն իրականացնում էին հաշվեքննությունների համակարգման միևնույն գործառույթը:

Վերանայված կարգավորումներ

Միջազգայնորեն ճանաչված կորպորատիվ կառավարման ժամանակակից ստանդարտներին համապատասխան վերանայվել է Հաշվեքննիչ պալատի կառավարման մոդելը՝ նախատեսելով հակակշիռների և զսպումների գործուն մեխանիզմներ: Արդյունքում, Հաշվեքննիչ պալատի 7 անդամներից 3-ն անմիջականորեն պատասխանատու են լինելու գործադիր գործառույթի համար, իսկ 4-ը (մեծամասնությունը)՝ ներառվելու են որակի հսկողության, էթիկայի և աուդիտի կոմիտեներում կոլեգիալ որոշումներ կայացնելիս՝ իրենց անկախ մասնագիտական աշխատանքով խթանելով Հաշվեքննիչ պալատի գործունեության որակի բարելավումն ու արդյունավետությունը:

«ԲՀՄ-ները պետք է որդեգրեն և հետևեն լավ կառավարման սկզբունքներին և պարզաճ կերպով հաշվեքննություն ներկայացնեն դրանց վերաբերյալ»

- INTOSAI-12,
Սկզբունք 9, կետ 1

«ԲՀՄ-ները պետք է ունենան համապատասխան կառավարման կառուցվածք, որը կխթանի լավ կառավարման գործընթացների իրականացումը»

- INTOSAI-12,
Սկզբունք 9, կետ 3

Տեղեկատվության մարչելիություն

Նախորդ կարգավորումներ

Չնայած, Սահմանադրությամբ նախատեսված Հաշվեքննիչ պալատի՝ հանրային ֆինանսների և սեփականության ոլորտում հաշվեքննություն իրականացնելու համար վերաբերելի տեղեկատվության հասանելիությունը անհրաժեշտ նախադրյալ էր, այդուհանդերձ նախկին իրավակարգավորումների մեկնաբանություններով սահմանափակված էր հանրային կառավարման վերաբերյալ առկա մի շարք տվյալներին հասանելիությունը: Հանրային սեփականության, ներառյալ՝ ֆինանսների կառավարման ոլորտում տարատեսակ գաղտնիքների ու անձնական տվյալների հասանելիության սահմանափակումները զսպող ազդեցություն էին թողնում արտաքին պետական հաշվեքննության

«ԲՀՄ-ները պետք է ունենան հասանելիություն ֆինանսական կառավարման հետ կապված

բոլոր գրանցումներին ու փաստաթղթերին և պետք է լիազորված

«ԲՀՄ-ները պետք է ունենան բավարար լիազորություններ՝ ստանալու ժամանակին, անխափան, ուղիղ և անվճար հասանելիություն իրենց օրենսդրական պարտականությունների պարզաճ կարարման համար անհրաժեշտ բոլոր փաստաթղթերին և տեղեկություններին»

- INTOSAI-ի Մեխիկոյի հռչակագիր,
Սկզբունք 4

գործառույթի միջոցով հանրային շահին միտված հաշվեյալ արժեք ստեղծելու պետության ներուժի վրա:

Վերանայված կարգավորումներ

Վերանայված կարգավորումներն ուժի մեջ մտնելուց հետո (01.01.2025թ.), պետական մարմիններում առկա՝ հաշվեքննության համար անհրաժեշտ տեղեկատվությունը հասանելի կլինի Հաշվեքննիչ պալատի համար:

Մարդկային ռեսուրսների կառավարման հիմնափոխում

Նախորդ կարգավորումներ

Հաշվեքննիչ պալատի ձևավորման փուլում նախատեսվել էր, որ հաշվեքննողները քաղաքացիական ծառայողներ են, այն դեպքում, երբ քաղաքացիական ծառայության համակարգի հիմնավորումներից մեկը հանդիսացող՝ հորիզոնական շարժունության սկզբունքը, արտաքին պետական հաշվեքննության գործառույթ իրականացնողների համար կիրառելի չէ, քանի որ հանրային հատվածի որևէ այլ մարմնում արտաքին աուդիտորներ չեն աշխատում: Փոխարենը, աուդիտորների աշխատաշուկան մեկ միասնական միավոր է՝ անկախ կազմակերպությունների սեփականության ձևից:

Հաշվեքննիչ պալատում պաշտոնների դասակարգման, մասնագիտական զարգացման ու առաջընթացի, ինչպես նաև աշխատանքի վարձատրության կարգավորումները հանգեցրել էին պետական և մասնավոր հատվածում աուդիտորական մասնագիտական աշխատանքին ներկայացվող պահանջների ու աշխատանքի դիմաց հատուցման մեխանիզմների միջև նշանակալի խզման: Վերջինս էապես սահմանափակում էր Հաշվեքննիչ պալատի՝ որպես Հայաստանի Հանրապետության բարձրագույն հաշվեքննիչ մարմնի կայացման և ժամանակակից ստանդարտներին համապատասխան որակյալ աուդիտորական ծառայությունների մատուցման հնարավորությունները:

Դրա վկայությունն էր այն, որ Հաշվեքննիչ պալատի՝ որակավորում պահանջող աշխատատեղի մրցույթի հայտարարության նկատմամբ որակավորված աուդիտորները հետաքրքրություն չէին ցուցաբերում: Ավելին, հաշվի առնելով, որ քաղաքացիական ծառայողների հիմնական աշխատավարձն ուղղակիորեն կապված չէր աուդիտորի որակավորման պահանջներին համապատասխանելու հետ և որոշվում էր պաշտոնի համար սահմանված գործակիցներով, բացակայում էր Հաշվեքննիչ պալատի հաշվեքննություն իրականացնող ստորաբաժանումների քաղաքացիական

«ԲՀՄ-ների անդամներն ու հաշվեքննության անձնակազմը պետք է ունենան անհրաժեշտ մասնագիտական որակավորում և բարոյական անբասիրություն՝ իրենց լիազորությունները ամբողջությամբ կատարելու համար»

- INTOSAI-ի Լիմայի հռչակագիր,
Բաժին 14, կետ 1

ծառայողների՝ աուդիտորի որակավորում ստանալու մոտիվացիան: Արդյունքում, 2018 թվականին՝ Օրենքն ուժի մեջ մտնելու պահին Հաշվեքննիչ պալատում նշված խմբի պաշտոնավարող անձանցից որևէ մեկը, շուրջ 6 տարի անց՝ անցումային դրույթի ուժի մեջ մտնելու պահին, չէր ստացել աուդիտորի որակավորում:

Վերանայված կարգավորումներ

Օրենսդրական փոփոխությունների համար ելակետ է ընդունվել աշխատաշուկայում աուդիտորական մասնագիտական աշխատանքի առաջարկն ու պահանջարկը, աուդիտորներին ներկայացվող պահանջները և հատուցումը: Հաշվեքննիչ պալատում, մասնավոր հատվածի աուդիտորական կազմակերպությունների համանման որակավորմամբ մասնագետների ներգրավումը հնարավոր դարձնելու նպատակով, աշխատաշուկայի աուդիտորական սեգմենտը դիտարկվել է որպես մեկ միասնական միավոր՝ անկախ կազմակերպության սեփականության ձևից:

Արդյունքում, վերանայված օրենսդրությամբ, Հայաստանի Հանրապետությունում ներդրվել է պետական ծառայության նոր տեսակ՝ Հաշվեքննիչ պալատում ծառայությունը, և հստակեցվել են աուդիտորներին ներկայացվող պահանջները, ներառյալ՝ որակավորման, պաշտոնների դասակարգումների, ինչպես նաև մասնավոր հատվածին համարժեք վարձատրության կարգավորումները:

Բացի այդ, նախատեսվել են նաև անցումային ժամանակահատվածի կարգավորումներ, որոնք նպատակ են հետապնդել ապահովելու Հաշվեքննիչ պալատի գործունեության անընդհատությունը՝ աստիճանաբար ինստիտուցիոնալացնելով արտաքին պետական հաշվեքննության գործառույթի իրականացումը՝ վերափոխված, ժամանակակից ստանդարտներին համահունչ գործող կառույցի միջոցով:

1.2 Հաշվեքննիչ պալատի ռազմավարական զարգացման ծրագիրը

Հաշվեքննիչ պալատի ռազմավարական զարգացման ծրագիրը¹ և դրա իրականացման պլանը երկարաձգվել է երկու տարով, որը կավարտվի 2025 թվականին:

Հաշվեքննիչ պալատի օրենսդրական բարելավումների փաթեթի ընդունման² արդյունքում ձևավորել է նոր միջավայր՝ նոր հնարավորություններով և մարտահրավերներով, որոնց լուծման նպատակով աշխատանքներ են տարվում նոր ռազմավարության մշակման ուղղությամբ, ինչը թույլ կտա չափելի գործողությունների միջոցով ինստիտուցիոնալացնել իրավական բարելավումների ընձեռած հնարավորությունները:

Ստորև ներկայացվում է Հաշվեքննիչ պալատի 2024-2025 թվականների ռազմավարական զարգացման ծրագրով նախատեսված միջոցառումների գծով առաջընթացը:

Հաշվեքննիչ պալատի 2024-2025 թվականների ռազմավարական զարգացման ծրագրի 2024 թվականի առաջընթացը

ՄԵՐ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ	ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԸ	ԱՌԱՋՆԹԱՅԸ
 ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԴԱՇՏԻ ԲԱՐԵԼԱՎՈՒՄ	Ներքին իրավական ակտերի վերանայում	Ներքին իրավական ակտերի 2024 թվականին նախատեսված (հիմնականում՝ հաշվեքննությանը և վարչական ընթացակարգերին վերաբերելի) վերանայումներն իրականացված են:
 ՀԱՇՎԵՔՆՆՈՒԹՅԱՆ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ ԲԱՐԵԼԱՎՈՒՄ	Գործունեության ցիկլի մշակում ISSAI-ներին համահունչ ֆինանսական, համապատասխանության և կատարողականի հաշվեքննության իրականացում	Հաստատվել է ՀՊ գործունեության ծրագիրը կազմելու կարգը³՝ նպատակ ունենալով ապահովել հաշվեքննությունների արդյունավետ և համակարգված իրականացումը: Գործունեության ծրագրի մշտադիտարկման համակարգերի մշակման աշխատանքները ընթացքում են: Հաշվեքննիչ պալատի հաստատված մեթոդաբանություններն ու ուղեցույցները հաստատման պահին և ներկայումս հիմնականում համապատասխանում են ISSAI ստանդարտներին: Այնուամենայնիվ, հաշվի առնելով INTOSAI-ի կողմից իրականացվող շարունակական վերանայումներն ու արդիականացումները, այժմ քննարկվում է հաշվեքննություններն իրականացնելու նպատակով ISSAI ստանդարտների՝ որպես հիմնական կիրառելի չափանիշների օգտագործման նպատակահարմարությունը:

¹ Հաստատվել է 2023թ. դեկտեմբերի 26-ի թիվ 173-Լ որոշմամբ:

² Մանրամասները ներկայացված են «Իրավական բարելավումներ» բաժնում:

³ 2024 թվականի սեպտեմբերի 9-ի «Հաշվեքննիչ պալատի գործունեության ծրագիրը կազմելու կարգը հաստատելու մասին» N 91-Լ որոշում:

ՄԵՐ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ	ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԸ	ԱՌԱՋՆԹԱՅԸ
	Հաշվեքննությունների առաջարկությունների իրականացման (follow-up) մշտադիտարկման ընթացակարգերի իրականացում ISSAI-ներին համահունչ որակի կառավարման համակարգի ներդրում	Հաշվեքննիչ պալատի առաջարկությունների իրականացման (follow-up) մշտադիտարկման նպատակով հաստատվել է «Անհամապատասխանությունների, խեղաթյուրումների և առաջարկությունների ռեեստրների վարման կարգ»ը: Նոր օրենսդրական փոփոխությունների շրջանակում Հաշվեքննիչ պալատի կառավարման համակարգում ստեղծվել է որակի հսկողության կոմիտե՝ ապահովելու հաշվեքննության ստանդարտներին համահունչ որակ և արդյունավետություն:
ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԿԱՐՈՂՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՀԱՇՎԵՔՆՆՈՒԹՅԱՆ ՀՄՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՐԴԻԱԿԱՆԱՑՈՒՄ	Բարելավությունը, որպես հիմնարար արժեք Ներդնել մարդկային ռեսուրսների կառավարման ռազմավարություն	Նոր օրենսդրական փոփոխությունների շրջանակում Հաշվեքննիչ պալատի կառավարման համակարգում ստեղծվել է էթիկայի կոմիտե՝ նպաստելու էթիկական նորմերի պահպանմանը և բարելավության ստանդարտների ապահովմանը: Թարմացվել են էթիկայի կանոնագրքերը: Ներդրման փուլում է Հաշվեքննիչ պալատի մասին վերանայված օրենսդրությանը համապատասխան մարդկային ռեսուրսների կառավարման համակարգը:
ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՄԱՆ ԵՎ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՈՒՂԻՆԵՐԻ ՀՁՈՐԱՑՈՒՄ	ՀՊ-ի դերի արդյունավետ հաղորդակցում ՀՊ-ի գործունեության արդյունքների արդյունավետ հաղորդակցում	Աժ նախագահի, Փոխվարչապետի, Ֆինանսների նախարարի, Աժ ֆինանսավարկային և բյուջետային հարցերի մշտական հանձնաժողովի նախագահի, պատգամավորների և միջազգային գործընկերների մասնակցությամբ կազմակերպվել է «Հանրային կառավարումը բարելավելու գործում Հաշվեքննիչ պալատի դերը» թեմայով համաժողով, որի ընթացքում քննարկվել են արտաքին պետական հաշվեքննության գործառույթից ստացվող հավելյալ արժեքի մեծացման ուղիները, ներառյալ՝ գործառույթին առնչվող կողմերի հետ հաղորդակցությունն ինստիտուցիոնալացնելուն առնչվող հարցերը: Պատրաստվել և տարածվել են 3 տեսահոլովակներ ՀՊ գործունեության վերաբերյալ: Հաշվեքննիչ պալատի թեմատիկ հաշվեքննությունների ընթացիկ եզրակացությունները պարունակում են նաև ամփոփագրեր, տեքստային նյութերի տեսողական ընկալումը խթանող վիզուալիզացիայի միջոցներ:

Ամփոփելով ռազմավարական շրջափուլի ընթացքում իրագործված միջոցառումները, կարելի է արձանագրել, որ առանցքային միջոցառումներն իրագործված են:

**Ռազմավարական պլանավորման
հաջորդ ժամանակաշրջանը
(2026–2029)**

Իրականացված իրավական բարեփոխումներն ընձեռում են հաշվեքննության գործառույթի միջոցով հանրային կառավարման բարելավմանը նպաստելու ավելի մեծ հնարավորություններ: Ընդ որում, ակնհայտ է, որ նման մասշտաբային փոփոխությունները մեկ օրում ամբողջությամբ իրագործվել չեն կարող, որով պայմանավորված,

օրենքը սահմանել է անցումային դրույթներ՝ նախատեսելով նախորդ կարգավորումներից նորերին անցումը՝ սահուն և արդյունավետ կազմակերպելու գործուն մեխանիզմներ:

Անցումային շրջանում Հաշվեքննիչ պալատի առջև ծագած հիմնական խնդիրն է լինելու ապագայի համար կարողությունների ձևավորումը՝ ներառյալ.

Որակավորված մարդկային ռեսուրսների ձևավորումը: Այն իրականացվելու է աշխատակիցների ուսուցման միջոցով՝ աուդիտորներին ներկայացվող պահանջներին համապատասխանելու հեռանկարով, ինչպես նաև նոր՝ որակավորված աուդիտորների ներգրավման ճանապարհով:

Հաշվեքննությունների հաշվետվությունների բարելավումը: Շարունակաբար բարելավվելու են հաշվեքննությունների հաշվետվությունները առկա ռեսուրսներով՝ միջազգային ստանդարտներին ու մեթոդաբանություններին դրանք առավելագույնս համապատասխանեցնելու ճանապարհով:

Կատարողականի հաշվեքննությունների տեսակարար կշռի մեծացումը: Ֆինանսական ու համապատասխանության ավանդական տեսակներով հաշվեքննության արդյունքներին զուգահեռ, գնալով աճող տեսակարար կշռ կստանան կատարողականի հաշվեքննությունները, որոնց ընթացքում գնահատվում է հանրային կառավարման արդյունավետությունը և ներկայացվում են համակարգի բարելավմանը միտված առաջարկություններ: Կատարողականի հաշվեքննությունները նպաստում են հատուցման դիմաց արժեքի ստեղծմանը, կառավարումն ավելի տնտեսող, ծախսարդյունավետ և նպատակային արդյունավետ կերպով կազմակերպելուն, իսկ վերջնարդյունքում՝ քաղաքացու կյանում դրական փոփոխություններին:

Հաշվեքննիչ պալատը շարունակաբար կատարելագործելով կարողությունները և գործելաոճը նպատակ ունի ձևավորել հաշվեքննության բարելավված արդյունքներ, որն էլ կհանդիսանա հանրության հսկողության համար անհրաժեշտ տեղեկատվության վստահելի աղբյուրներից մեկը:

Տեխնոլոգիական հնարավորությունների զարգացում: Հաշվեքննությունը հնարավոր չէ արդյունավետ իրականացնել առանց տեխնոլոգիական առաջընթացի: Այն իրականացվելու է ժամանակակից թվայնացված գործիքակազմի ամբողջական ներդրմամբ հաշվեքննության բոլոր փուլերում և ներքին հաղորդակցության համակարգի ամբողջականացմամբ, որը կապահովի հաշվեքննության գործընթացների թափանցիկություն, հսկողություն և վերլուծական հնարավորությունների ընդլայնում:

1.3 Հաշվեքննիչ պալատի հաշվետվողականությունը

«Լավ կառավարումը Սահմանադրության շրջանակներում բարձրագույն հաշվեքննության մարմնի միջոցով Կոնստանտին և Սոֆիա Կոնստանտինի օրինական, արդյունավետ և օգտավետ կառավարումն է՝ հանուն ժողովրդի բարօրության»

- INTOSAI-ի Լիմայի հռչակագիր,
Բաժին 1, 4, 6, 16

Հանրային մարմինների հաշվետվողականությունը ցանկացած լավ կառավարման շրջանակի անբաժանելի մասն է, որտեղ բարձրագույն հաշվեքննության մարմինները աջակցող դեր են խաղում: Հաշվեքննիչ պալատի անկախությունը, հաշվետվողականությունը և թափանցիկությունը էական նախադրյալներ են օրենքի գերակայության վրա հիմնված ժողովրդավարության մեջ և հնարավորություն են տալիս Հաշվեքննիչ պալատին, որպես օրինակ ծառայել և բարձրացնել իր վստահելիությունը՝ խթանելով հասարակության մասնակցությունը հանրային կառավարմանը:

Անկախություն

Հաշվեքննիչ պալատը գործում է որպես անկախ բարձրագույն հաշվեքննիչ մարմին՝ համաձայն ՀՀ Սահմանադրության և «Հաշվեքննիչ պալատի մասին» օրենքի: Հաշվեքննիչ պալատը գործում է առանց օրենսդիր, գործադիր և դատական իշխանությունների միջամտության և ինքնուրույն որոշում է իր հաշվեքննությունների օրակարգը, առաջնահերթությունները և մեթոդաբանությունը: Իր իրավասությունների իրականացման ընթացքում Հաշվեքննիչ պալատը, INTOSAI-ի հիմնարար սկզբունքներին համապատասխան, պահպանում է կազմակերպչական, գործառնական և ֆինանսական անկախությունը, ինչը երաշխավորում է հաշվեքննությունների օբյեկտիվությունն ու անկողմնակալությունը:

Թափանցիկություն

Հանրային սեփականության և ֆինանսների կառավարման գործելակերպի գնահատման արդյունքների ներկայացումը Հաշվեքննիչ պալատի կողմից թույլ է տալիս քաղաքացիներին, քաղաքականություն մշակողներին և այլ շահագրգիռ կողմերին տեղեկանալ, թե ինչպես են տնօրինվում պետական միջոցները՝ միաժամանակ նվազեցնելով կառավարման հնարավոր բացասական ռիսկերը:

Հաշվետվողականություն

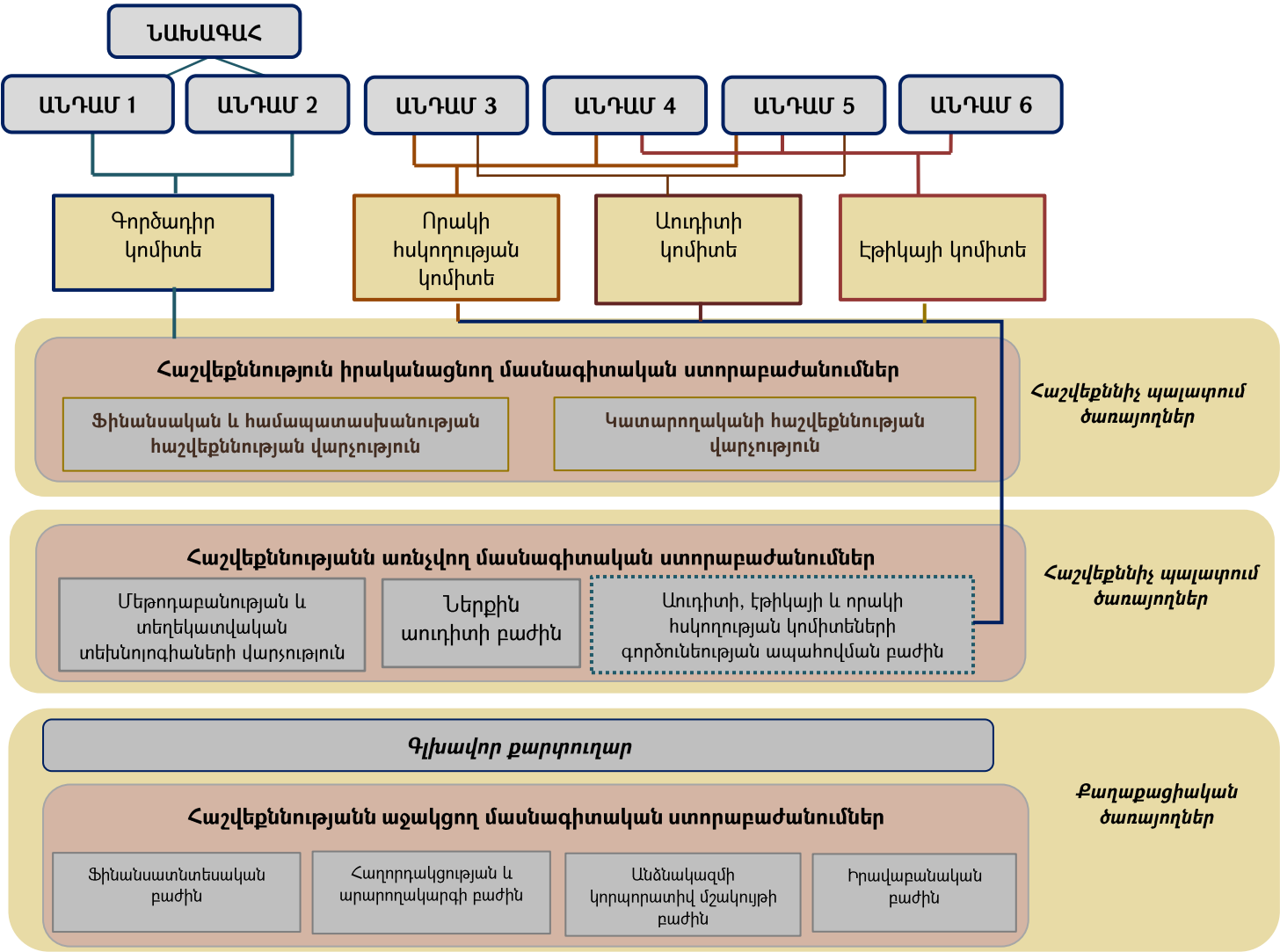
Հաշվեքննիչ պալատը տարեկան հաղորդմամբ հանրությանն է ներկայացնում տվյալ տարվա իր գործունեությունը, ըստ անհրաժեշտության

Նախաձեռնելով միջոցառումներ կառույցի աշխատանքը մշտապես հաշվետվողականության և կառավարման բարձր չափանիշներին համապատասխան ապահովելու ուղղությամբ:

Ինչպե՞ս գործել արդյունավետ

Հաշվետվողականություն պահանջել ոչ միայն մյուսներից, այլև մարմնավորել այն, ինչը պահանջվում է արդյունավետ ներքին կառավարման և հաշվետվությունների թափանցիկության համար՝ վստահեցնելով ինքն արդյունավետությունը պահպանելու նպատակով:

Կազմակերպչական կառուցվածք

Թափանցիկ ներքին
կառավարում

Նիստերը

Հաշվեքննիչ պալատն իր գործունեությունը կազմակերպում է նիստերի միջոցով, որոնք, որպես կանոն, հրավիրվում են ամիսը մեկ անգամ: Նիստի օրակարգը նիստի անցկացման օրվանից առնվազն 3 աշխատանքային օր առաջ⁴ հրապարակվում է Հաշվեքննիչ պալատի՝ «armsai.am» պաշտոնական կայքում:

Հաշվեքննիչ պալատի կողմից 2024 թվականի ընթացքում անցկացված նիստերի քանակ	19
Որից՝	
- արտահերթ նիստերի քանակ	3
- հեռավար (առցանց) ընթացակարգով անցկացված նիստերի քանակ	1
- գրավոր ընթացակարգով անցկացված նիստերի քանակ	5

Որոշումները և
հրապարակումները

Հաշվեքննիչ պալատի նիստերում կայացված որոշումները (բացառությամբ անհատական կամ գաղտնիք պարունակող իրավական ակտերի, հաշվեքննության և ստուգման առաջադրանքների) սահմանված կարգով հրապարակվել են Հաշվեքննիչ պալատի «armsai.am» պաշտոնական կայքում:
Հաշվետու ժամանակահատվածում զանգվածային լրատվամիջոցները լուսաբանել են Հաշվեքննիչ պալատի մամուլի հաղորդագրությունները և հաշվեքննության արդյունքները:

Պաշտոնական կայքում հրապարակված նյութերի քանակ

Հաշվեքննիչ պալատի որոշումներ	84
Որից՝	
ընթացիկ եզրակացությունը հաստատելու մասին	42 ⁵
Հաշվեքննիչ պալատի նիստերի վերաբերյալ տեղեկատվության հրապարակում	14
Միջազգային հարթակներ և համագործակցություն	9
Թափուր աշխատատեղերի/փորձագետների ներգրավման հայտարարություններ	17
Այլ տեղեկատվություն	7

⁴ 18.07.2024թ. ՀՊՈ-81-Լ, մաս 11. «Հաշվեքննիչ պալատի բնականոն գործունեության ապահովմանը միջոցառող հրապարակային հարցերի լուծման նպատակով հրավիրված նիստի օրակարգը Հաշվեքննիչ պալատի՝ «armsai.am» պաշտոնական կայքում, ինչպես նաև էլեկտրոնային փաստաթղթաշրջանառության համակարգում տեղադրվում և բոլոր օգտատերերին տեղեկացվում է ոչ ուշ, քան նիստն սկսելուց երեք ժամ առաջ:»:

⁵ Ներառված չեն պետական գաղտնիք պարունակող ընթացիկ եզրակացությունները հաստատելու մասին Հաշվեքննիչ պալատի որոշումները (ՀՀ պաշտպանության նախարարությունում 2023թ. պետական բյուջեի ինն ամիսների և տարեկան կադրաման, ինչպես նաև 2024թ. պետական բյուջեի երեք և վեց ամիսների կադրաման հաշվեքննության արդյունքների վերաբերյալ ընթացիկ եզրակացություններ):

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Բյուջետային
ծախսեր

Հաշվեքննիչ պալատի 2024 թվականի բյուջետային ծախսերի վերաբերյալ
(մլն դրամ)

Միջոցառում	Ճշտված պլան	Փաստ
Ընդամենը	1,201.55	1,055.61
Հաշվեքննիչ պալատի գործունեություն և հաշվեքննության իրականացման ծառայություններ	1,056.06	952.97
Հաշվեքննիչ պալատի պահուստային ֆոնդ	22.04	4.11
Հաշվեքննիչ պալատի տեխնիկական հագեցվածության բարելավում	31.25	20.49
Հաշվեքննիչ պալատի տրանսպորտային միջոցներով ապահովվածության բարելավում	83.68	71.89
Պետական հիմնարկների և կազմակերպությունների աշխատողների սոցիալական փաթեթով ապահովում	8.52	6.16

«Հանրային հատվածի կազմակերպությունների հաշվապահական հաշվառման մասին»
օրենքով սահմանված ֆինանսական հաշվետվություններ

Հանրային հատվածի հաշվապահական հաշվառման նոր համակարգին անցման ժամանակացույցի⁶ համաձայն, Հաշվեքննիչ պալատը ՀՀՀՀՍ-ին համապատասխան ֆինանսական հաշվետվությունները սկսել է ներկայացնել 2017 թվականից:

Ֆինանսական
վիճակի մասին
հաշվետվություն

ԱԿՏԻՎՆԵՐ	2024թ.	2023թ.
Հիմնական միջոցներ	125,120.0	49,659.0
Ոչ նյութական ակտիվներ	1,414.0	1,792.0
Ընդամենը ոչ ընթացիկ ակտիվներ	126,534.0	51,451.0
Պաշարներ	13,924.0	13,524.0
Դեբիտորական պարտքեր փոխանակվող գործարքների գծով	8,405.0	6,377.0
Դեբիտորական պարտքեր չփոխանակվող գործարքների գծով		20.0
Ընդամենը ընթացիկ ակտիվներ	22,329.0	19,921.0
Ընդամենը ակտիվներ	148,863.0	71,372.0
Զուտ ակտիվներ (սեփական կապիտալ)		
Կուտակված հավելուրդ (պակասուրդ)	(15,139.0)	(16,534.0)
Ընդամենը զուտ ակտիվներ (սեփական կապիտալ)	(15,139.0)	(16,534.0)

⁶ ՀՀ ֆինանսների նախարարի 23.07.2014թ. «Հանրային հատվածի կազմակերպությունների կողմից հաշվապահական հաշվառման նոր համակարգին անցման ժամանակացույցը հաստատելու մասին» 463-Ն հրաման:

ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ		
Պայմանով ստացված ակտիվների գծով ոչ ընթացիկ հետաձգված հասույթներ	126,534.0	51,451.0
Ընդամենը ոչ ընթացիկ պարտավորություններ	126,534.0	51,451.0
Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր փոխանակվող գործարքների գծով	37,468.0	36,455.0
Ընդամենը ընթացիկ պարտավորություններ	37,468.0	36,455.0
Ընդամենը պարտավորություններ	164,002.0	87,906.0
Ընդամենը զուտ ակտիվներ (սեփական կապիտալ) և պարտավորություններ	148,863.0	71,372.0

Ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվություն

ՀԱՍՈՒՅԹՆԵՐ	2024թ.	2023թ.
Փոխանակվող գործարքներից հասույթներ		
«Բյուջեի ֆինանսավորմամբ» ծառայությունների մատուցումից հասույթներ	955,649.0	1,011,724.0
Ընդամենը փոխանակվող գործարքներից հասույթներ	955,649.0	1,011,724.0
Չփոխանակվող գործարքներից հասույթներ		
Պայմանով ստացված ակտիվների հետ կապված հասույթներ	18,417.0	23,097.0
Ընդամենը չփոխանակվող գործարքներից հասույթներ	18,417.0	23,097.0
Ընդամենը հասույթներ	974,066.0	1,034,821.0
ԾԱԽՍԵՐ		
Ծառայությունների մատուցման ծախսեր	(971,493.0)	(1,034,363.0)
Այլ ծախսեր (կորուստներ)	(1,177.0)	(313.0)
Ընդամենը ծախսեր	(972,670.0)	(1,034,676.0)
ԱՅԼ ՕԳՈՒՏՆԵՐ (ՎՆԱՍՆԵՐ)		
Հավելուրդ (պակասուրդ) նախքան շահութահարկով հարկումը	1,396.0	145.0
Հաշվետու ժամանակաշրջանի հավելուրդը (պակասուրդը)	1,396.0	145.0

Այլ տեղեկատվություն

Հաշվեքննիչ պալատին ամրացված է 45,321.9 հազար դրամ հաշվեկշռային արժեք ունեցող 515 միավոր գույք և սարքավորում:

2024 թվականին ձեռք են բերվել նոր 6 էլեկտրոնորբիլներ, նպատակ ունենալով կրճատել տրանսպորտային միջոցների շահագործման ուղղությամբ ծախսերը:

2025 թվականին Հաշվեքննիչ պալատին ամրացված 15 տրանսպորտային միջոցից 13-ը Կառավարության որոշման համաձայն հանձնվել են Պետական գույքի կառավարման կոմիտեին: Ներկայումս Հաշվեքննիչ պալատի հաշվեկշռում հաշվառված է երկու տրանսպորտային միջոց:

Հաշվեքննիչ պալատն իր աշխատակազմի տեղակայման նպատակով, անհրաժեշտությունից ելնելով վարձակալում է 1,548.3 քառ. մետր տարածք, որի համար տարեկան վարձավճարը կազմում է 44,484. 0 հազար դրամ:

Արդարքին աուդիորը

Հաշվեքննիչ պալատի տարեկան ֆինանսական հաշվետվությունները ենթակա են ամենամյա արտաքին աուդիտի՝ աուդիտի միջազգային ստանդարտներին համապատասխան: Օրենսդրության համաձայն⁷,

⁷ ՀՕ-240-Ն «Հաշվեքննիչ պալատի մասին» օրենք, 2024թ., Հոդված 15, մաս 1, մաս 4:

Հաշվեքննիչ պալատի արտաքին աուդիտ իրականացնող աուդիտորական կազմակերպության մրցույթը կազմակերպում է Ազգային ժողովի աշխատակազմը՝ «Գնումների մասին» օրենքին համապատասխան, ինչի արդյունքում 2025 թվականի մարտի 3-ին «Գլոբ աուդիտ» ՍՊԸ-ն ստանձնել է Հաշվեքննիչ պալատի 2023 թվականի ֆինանսական հաշվետվությունների արտաքին աուդիտի ծառայությունների մատուցման պարտավորությունները⁸:

**2023թ. ՀՊ ֆինանսական հաշվետվությունների վերաբերյալ
անկախ աուդիտորական եզրակացություն⁹**

«Հաշվեքննիչ պալատի ֆինանսական հաշվետվությունները բոլոր էական առումներով պատրաստված են համաձայն ՀՀ հանրային հատվածի հաշվապահական հաշվառման ստանդարտի»:

⁸ Պետության կարիքների համար ծառայությունների մատուցման «ՀՀ ԱԺԳՀԾՁԲ-25/6» պետական գնման պայմանագիր:

⁹ 2024 թվականի ֆինանսական հաշվետվությունները նույն ընթացակարգով 2025 թվականին կենթարկվեն արտաքին աուդիտի, որի ավարտվելուն պես Հաշվեքննիչ պալատը պաշտոնական կայքում կհրապարակի աուդիտի եզրակացությունը:

ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐ

«Հաշվեքննիչ պալատի մասին» նոր խմբագրությամբ օրենքի (ՀՕ-240-Ն, 2024թ.) ընդունմանը հաջորդեց Հաշվեքննիչ պալատում մարդկային ռեսուրսների կառավարման համակարգի արմատական վերանայման գործընթացը: 2024 թվականի վերջում վերանայվեց Հաշվեքննիչ պալատի կառուցվածքը և պաշտոնների անվանացանկը՝ նպատակ ունենալով ապահովել վերանայված օրենսդրության պահանջների կատարումը և ներդնել ու կատարելագործել աուդիտորի որակավորման պահանջներին համապատասխանող մասնագետների ներգրավման և աշխատակազմի ներկայացուցիչների՝ իրենց որակավորումը բարձրացնելու ու աշխատանքային առաջընթաց ունենալու մոտիվացիոն մեխանիզմները:

Հաշվեքննիչ պալատում պետական ծառայության նոր տեսակի ներդրման և գործող համապատասխան քաղաքացիական ծառայողների համար հստակ ձևակերպված անցումային կարգավորումների պայմանավորված, Հաշվեքննիչ պալատի հաշվեքննություն իրականացնող կառուցվածքային ստորաբաժանումների այն քաղաքացիական ծառայողները, որոնք 2024 թվականի դեկտեմբերի 10-ի դրությամբ բավարարել են Օրենքով սահմանված որակավորման նվազագույնը 1 քննության պահանջը¹⁰, առանց մրցույթի շարունակել են պաշտոնավարել որպես Հաշվեքննիչ պալատի ծառայողներ Օրենքով սահմանված համարժեք պաշտոններում: Պաշտոնների համարժեքությունը կանխորոշվել է օրենքով սահմանված՝ մասնագիտացված կառուցվածքային ստորաբաժանումներ ունենալու անհրաժեշտությամբ, որն անխզելիորեն կապված է իրավական բարելավումների հաջորդ հիմնական ուղղության՝ Հաշվեքննիչ պալատի կառավարման մոդելի բարեփոխման հետ: Մինչույն ժամանակ, 2024 թվականի դեկտեմբերի 10-ից դադարեցվել է Հաշվեքննիչ պալատի հաշվեքննություն իրականացնող կառուցվածքային ստորաբաժանումների՝ աուդիտորի որակավորում չունեցող այն քաղաքացիական ծառայողների պաշտոնավարումը, որոնք չեն բավարարել Օրենքով սահմանված որակավորման 1 քննության պահանջը:

¹⁰ ՀՕ-240-Ն «Հաշվեքննիչ պալատի մասին» օրենք, 2024թ., հոդված 60, մաս 11:

Աշխատողների
շարժը

2024թ.	
Հաշվեքննիչ պալատի հաստիքների առավելագույն քանակը ¹¹	155
Հաշվեքննիչ պալատի հաստիքացուցակով հաստատված հաստիքների 2024 թվականի միջին ցուցանիշը	119
Այդ թվում՝	
Թափուր ¹²	23
- պետական ծառայությունից ազատված՝	18
- այլ պաշտոններից ազատված՝	5
- որակավորման պահանջը չբավարարող ¹³	16
Զբաղեցված ¹⁴	96
- պետական ծառայության ընդունված որից՝	5
աուդիտորի որակավորում ունեցած	0
2024 թվականի ընթացքում ներգրավված փորձագետների քանակը	2
2024 թվականի ընթացքում ազատված փորձագետների քանակը	6
2024 թվականի դեկտեմբերի 30-ի դրությամբ փորձագետների քանակը	2

Աուդիտորի
որակավորման
ընթացքը

	2024 թվականի հունվարի 1-ի դրությամբ		2024 թվականի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	
	Թիվ	Տեսակարար կշիռը (%)	Թիվ	Տեսակարար կշիռը (%)
Պետական ծառայողների փաստացի թիվ	68		48	
1.1 «Ֆինանսական հաշվառման հիմունքներ» առարկան հանձնած աշխատողների քանակ	23	34%	39	81%
1.2 «Ֆինանսական տեղեկատվություն կառավարման համար» առարկան հանձնած աշխատողների քանակ	17	25%	17	35%
2.1 « Իրավագիտության հիմունքներ» առարկան հանձնած աշխատողների քանակ	22	32%	28	58%
2.2 «ՀՀ հարկային օրենսդրություն» առարկան հանձնած աշխատողների քանակ	20	29%	22	46%
2.3 «Ֆինանսական կառավարում» առարկան հանձնած աշխատողների քանակ	0	0%	11	23%
2.4 «Ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստում» առարկան հանձնած աշխատողների քանակ	2	3%	15	31%
3. «Աուդիտ և ներքին վերահսկողություն» առարկան հանձնած աշխատողների քանակ	0	0%	2	4%

¹¹ Համաձայն ՀՀ վարչապետի 2018 թվականի հունիսի 11-ի N 706-Ա որոշման Հավելված N 6-ի 5-րդ կետի Հաշվեքննիչ պալատում հաստիքների առավելագույն թիվը (հաստիքային միավորը):

¹² 2024 թվականի թափուր հաստիքների միջին ցուցանիշը:

¹³ «Հաշվեքննիչ պալատի մասին» նոր խմբագրությամբ ընդունված օրենքի կարգավորումներն ուժի մեջ մտնելուց հետո, 2024 թվականի դեկտեմբերի 11-ի դրությամբ Հաշվեքննիչ պալատի հաստիքացուցակում առկա են եղել 152 հաստիքներ (հաստիքացուցակը համալրվել է 36 նոր հաստիքներով)՝ զբաղեցված են եղել 77-ը, թափուր՝ 75-ը: 2024 թվականի դեկտեմբերի 11-ից պաշտոններից ազատվել են 19 աշխատակիցներ, որոնցից 16-ը՝ որակավորման պահանջը չբավարարելու հիմքով:

¹⁴ 2024 թվականին զբաղեցված հաստիքների միջին ցուցանիշը:

Հաշվեքննիչ պալատը, միջազգային երկկողմ և բազմակողմ համագործակցության շրջանակում, մշտապես միջոցներ է ձեռնարկում իր աշխատողների մասնագիտական կարողությունները բարելավելու ուղղությամբ:

Աշխատողների մասնագիտական կարողությունների բարելավման ընթացքը	Վերապատրաստման ծրագրերին մասնակիցների քանակը¹⁵	
	Պետական ծառայության /քաղաքացիական ծառայության վերապատրաստումներ, ք. Երևան	21
	Կատարողականի հաշվեքննության ստանդարտների հիման վրա աշխատակիցների վերապատրաստում, ք. Երևան (Շվեդիայի ազգային աուդիտի գրասենյակի աջակցությամբ)	3
	Ֆինանսական հաշվեքննություն թեմայով վերապատրաստում, ք. Երևան (Շվեդիայի ազգային աուդիտի գրասենյակի աջակցությամբ)	13
	Աուդիտորի որակավորման դասընթաց, ք. Երևան. «Ֆինանսական հաշվառման հիմունքներ» (UNDP MAP ծրագրի աջակցությամբ)	35
	Աուդիտորի որակավորման դասընթաց, ք. Երևան. «Ֆինանսական կառավարում և վերահսկողություն» (UNDP MAP ծրագրի աջակցությամբ)	24

¹⁵ Միջազգային գործընկերների համագործակցությամբ իրականացվող ծրագրերի վերաբերյալ մանրամասները ներկայացված են «Միջազգային համագործակցություն» բաժնում:

1.4 Հաշվեքննիչ պալատի հաղորդակցությունը

ԲՀՄ-ները պետք է հաղորդակցվեն շահագրգիռ կողմերի հետ՝

- նպաստելու համար շահագրգիռ կողմերի իրազեկվածությանը՝ հանրային հաղորդում թափանցիկության և հաշվեքննողականության անհրաժեշտության մասին
- բարձրացնելու համար գիտելիքներն ու ըմբռնումը ԲՀՄ-ի՝ որպես հանրային հաղորդի անկախ աուդիտորի դերի և պարտականությունների վերաբերյալ:
- ապահովելու համար նրանց ըմբռնումը ԲՀՄ-ի աուդիտորական գործունեության և դրա արդյունքների վերաբերյալ:

- INTOSAI 12, Սկզբունք 6

Արտաքին պետական հաշվեքննության գործառույթից ստացվող հավելյալ արժեքի մեծացմանը նպաստող էական գործոն է պետական կառավարման համակարգում բարձրագույն հաշվեքննիչ մարմնի տեղորոշումը՝ վերջինիս դերի և նշանակության համարժեք հանրային ընկալումը: Այդ առումով, Հաշվեքննիչ պալատը շարունակում է հետևողականորեն ապահովել իր գործունեության թափանցիկությունը և հանրությանն ու շահագրգիռ կողմերին մշտապես իրազեկում է

տեղի ունեցող իրադարձությունների, արձանագրված արդյունքների վերաբերյալ՝ ձգտելով առավելագույնս ընդլայնել հավասարակշռված մասնակցային գործընթացների շրջանակը:

Հաշվեքննիչ պալատը իրապարակային գործելով, նաև նպատակ ունի մի կողմից, նպաստել պետական կառավարման արդյունավետության բարձրացմանը՝ հանրային իրազեկվածության ու վստահության ամրապնդման միջոցով, և մյուս կողմից, ինստիտուցիոնալացնել կառույցի զարգացումները՝ գործունեության արդյունքների նկատմամբ՝ որակի բարձր ստանդարտներին համապատասխան, հանրության և շահագրգիռ կողմերի պահանջարկ ձևավորելու ճանապարհով:

Հաշվեքննիչ պալատն իր Հաղորդակցության ռազմավարության¹⁶ միջոցով նախատեսում է խթանել հանրային ներգրավվածությունը և նպաստել կառավարման սկզբունքների ամրապնդմանը: Ռազմավարության հիմնական նպատակն է՝ արդիականացնել ինչպես Հաշվեքննիչ պալատի ներքին հաղորդակցության միջավայրը, այնպես էլ բարելավել փոխգործակցությունը հանրային իշխանության մարմինների և շահառուների հետ:

Հաղորդակցության ռազմավարության հետագա ծրագիրը ընդգրկում է շահառուների հետ ներքին և արտաքին հաղորդակցության հիմնական մոտեցումներն ու նպատակները՝ ռազմավարության իրագործման նախնական փուլում առանձնահատուկ ուշադրություն դարձնելով ներքին հաղորդակցության բարելավմանը, Ազգային ժողովի և հաշվեքննվող մարմինների հետ փոխգործակցության և ներգրավվածության խորացմանը, ինչպես նաև Հաշվեքննիչ պալատի հաշվետվությունների որակի բարձրացմանը:

Վերոնշյալ ուղղություններով առաջընթացի ապահովման համատեքստում Հաշվեքննիչ պալատը պետք է փուլ առ փուլ ընդլայնի հաղորդակցման շրջանակը՝ ներդնելով համագործակցության գործընթացներ նաև քաղաքացիական հասարակության և

¹⁶ <https://www.armsai.am/files/decrees/2023/87l.zip>

զանգվածային լրատվամիջոցների հետ՝ այդպիսով խթանելով հանրային հսկողությունն ու թափանցիկ կառավարման մշակույթի զարգացումը:

Ներքին հաղորդակցության բարելավում

Հաշվեքննիչ պալատը, առաջնորդվելով ժամանակակից տեխնոլոգիական լուծումներով, նախաձեռնել է Ինտրանետ (Intranet) ցանցի ներդրումը¹⁷ նպատակ ունենալով բարելավել ներքին հաղորդակցությունը, բարձրացնել արտադրողականությունը, պաշտպանել խոցելի տեղեկատվությունը և օպտիմալացնել աշխատանքային գործընթացները:

Այս հարթակի կիրառումը կապահովի միասնական թվային միջավայր, որտեղ Հաշվեքննիչ պալատի աշխատողները կարող են հաղորդակցվել, ստանալ և փոխանցել անհրաժեշտ տեղեկատվությունը՝ անկախ ժամանակի և տարածության սահմանափակումներից: Ինտրանետ համակարգը կնպաստի անվտանգ, համակարգված և արդյունավետ աշխատանքային միջավայրի ձևավորմանը՝ խթանելով թափանցիկությունը, հաշվետվողականությունը և կառավարման որակի բարձրացումը:

Հաշվեքննությունների արդյունքների հաղորդակցությունը

Հաշվեքննության արդյունքների հաղորդակցումը նպատակ է հետապնդում ոչ միայն հանրությանը, այլև պետական գործիչներին, ոլորտի մասնագետներին և լրատվամիջոցների ներկայացուցիչներին իրազեկելու պետական կառավարման համակարգում առկա մարտահրավերների և դրանց լուծման հնարավոր ուղղությունների վերաբերյալ:

Հաշվեքննիչ պալատի կողմից 2024 թվականին հաստատված հաշվեքննությունների արդյունքներն ամփոփող ընթացիկ եզրակացությունները սահմանված կարգով ներկայացվել են Ազգային ժողով, Կառավարություն և հաշվեքննության ենթարկված մարմիններին, ինչպես նաև հրապարակվել են Հաշվեքննիչ պալատի պաշտոնական www.armsai.am և ՀՀ հրապարակային ծանուցումների www.azdarar.am ինտերնետային կայքերում (բացառությամբ պետական գաղտնիք պարունակող ընթացիկ եզրակացությունների):

¹⁷Ցանցի մշակման և ներդրման աշխատանքները իրականացվում են ՄԱԿ-ի զարգացման՝ «Խթանելով ՀՀ Ազգային ժողովի արձագանքման կարողությունները, արդյունավետությունը, թափանցիկությունն ու ներառականությունը» ծրագրի աջակցությամբ:

ՀՀ Ազգային ժողովի հետ հաղորդակցությունը

Ազգային ժողովը, որպես օրենսդիր մարմին, վերահսկողություն է իրականացնում գործադիր իշխանության նկատմամբ¹⁸ և հաշվեքննությունների արդյունքների ներկայացումը Ազգային ժողովին հնարավորություն է ընձեռում որոշումները կայացնել՝ ունենալով Հաշվեքննիչ պալատի մասնագիտական և անկողմնակալ կարծիքը:

Ազգային ժողովում հաշվեքննության արդյունքների քննարկման ձևավորվող ինստիտուտը ևս կարևոր գործոն է, քանի որ Հաշվեքննիչ պալատի կողմից արձանագրված խնդիրների ու դրանց լուծման առաջարկների քննարկումը բարձրացնում է հանրային սեփականության կառավարման թափանցիկությունը՝ նպաստելով հանրային վստահության աճին և միևնույն ժամանակ նախադրյալներ ստեղծելով հանրային հսկողության համար: Արդյունքում, Ազգային ժողովի հետ Հաշվեքննիչ պալատի հաղորդակցությունը դառնում է արդյունավետ կառավարման և հանրային վստահության ամրապնդման հիմնասյուներից մեկը, որը հաշվեքննության արդյունքները վերահսկողության գործողությունների վերաճելու նախադրյալներ է ձևավորում:

Ազգային ժողովի վերահսկողական գործառույթի տեսակետից կարևոր նորամուծություն է արտաքին պետական հաշվեքննության վերանայված օրենսդրությամբ հաշվեքննության հետհսկողության գործառույթի ներդրումը, որի շրջանակում Ազգային ժողովին կներկայացվի հաշվեքննության առաջարկների իրագործման ընթացքի վերաբերյալ տեղեկատվություն:

Հաշվետու ժամանակահատվածում Հաշվեքննիչ պալատի հաշվեքննությունների արդյունքները, դրանց հանրային նշանակությունից կախված, քննարկման առարկա են դարձել ՀՀ Ազգային ժողովի ֆինանսավարկային և բյուջետային հարցերի ու տվյալ հաշվեքննության թեմայի գլխադասային մշտական հանձնաժողովների համատեղ նիստերում: 2024 թվականին Ազգային ժողովի հանձնաժողովներում քննարկվել են հետևյալ հարցերը՝

¹⁸ ՀՀ Սահմանադրություն, հոդված 88, մաս 3, ՀՕ-9-Ն «Ազգային ժողովի կանոնակարգ» Սահմանադրական օրենք, հոդված 1, մաս 3:

¹⁹ ՀՕ-9-Ն «Ազգային ժողովի կանոնակարգ» Սահմանադրական օրենք, հոդված 115, մաս 2. «Ազգային ժողովի իրավասու մշտական հանձնաժողովն ուսումնասիրում է Հաշվեքննիչ պալատի ընթացիկ եզրակացությունները, իսկ առկայության դեպքում՝ նաև

«Ներքին գործերի նախարարությունում 2023 թվականի պետական բյուջեի ինն ամիսների կատարման հաշվեքննության արդյունքների վերաբերյալ» Հաշվեքննիչ պալատի ընթացիկ եզրակացության քննարկում	26.02.2024
«Հայաստանի Հանրապետության տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարությունում կոշտ թափոնների կառավարման գործընթացի կատարողականի հաշվեքննության արդյունքների վերաբերյալ» Հաշվեքննիչ պալատի ընթացիկ եզրակացության քննարկում	20.05.2024
Հաշվեքննիչ պալատի 2023 թվականի գործունեության վերաբերյալ տարեկան հաղորդման քննարկում	03.06.2024

Իրավապահ մարմինների հեպ հաղորդակցությունը

Իրավապահ մարմինների հետ Հաշվեքննիչ պալատի հաղորդակցությունը հանրային կառավարման նկատմամբ վստահության ամրապնդման և արդյունավետության բարձրացման նախադրյալներից է: Հաշվեքննիչ պալատը գնահատում է հանրային սեփականության կառավարման օրինականությունը և արդյունավետությունը՝ արդյունքներն ու արձանագրված խնդիրների լուծման առաջարկություններն արտացոլելով հաշվեքննությունների ընթացիկ եզրակացություններում կամ հաշվետվություններում, ներառյալ՝ հաշվեքննությամբ ձևակերպված առաջարկությունների կատարման առաջընթացի վերաբերյալ տեղեկատվությունը:

Օրենսդրական կարգավորումների համաձայն, Հաշվեքննիչ պալատն իր բացահայտած անհամապատասխանությունների և խեղաթյուրումների վերաբերյալ քրեաիրավական որակում չի տալիս և դրանց քրեաիրավական հետևանքների վերաբերյալ կանխատեսումներ չի անում: Այդուհանդերձ, Հաշվեքննիչ պալատն իրավասու է՝ հաշվեքննության շրջանակում հանցագործության առերևույթ հատկանիշներ ի հայտ գալու պարագայում, համապատասխան նյութերն ուղարկել Հայաստանի Հանրապետության գլխավոր դատախազություն²⁰:

Գլխավոր դատախազությունն իր հերթին, անկախ Հաշվեքննիչ պալատի կողմից առերևույթ հանցագործության հատկանիշների առկայության գնահատականից, ուսումնասիրում է հրապարակված հաշվեքննությունների արդյունքները և անհրաժեշտության դեպքում՝ համագործակցելով Հաշվեքննիչ պալատի հետ, նախաձեռնում է իրավական գործընթացներ:

հաշվեքննության օբյեկտի ղեկավարի կողմից ընթացիկ եզրակացության վերաբերյալ տրամադրված տեղեկատվությունը: Ուսումնասիրության արդյունքով հանձնաժողովը դրանք քննարկելու համար կարող է որոշում կայացնել հրավիրելու հանձնաժողովի նիստ կամ ոլորտային հանձնաժողովների հեպ համալսել նիստ:

²⁰ ՀՕ-240-Ն «Հաշվեքննիչ պալատի մասին» օրենք, 2024թ., հոդված 8, մաս 3 «Հաշվեքննության իրականացման ժամկետում հաշվեքննության շրջանակի վերաբերյալ առերևույթ հանցագործության հարկանիշներ ի հայտ գալու դեպքում Հաշվեքննիչ պալատն ընդունում է որոշում առերևույթ հանցագործության հարկանիշներ պարունակող նյութերը Հայաստանի Հանրապետության գլխավոր դատախազություն ուղարկելու վերաբերյալ»:

Այս համագործակցությունը կարևոր նշանակություն ունի նաև կանխարգելիչ տեսանկյունից: Արձանագրված անհամապատասխանությունների պատճառների բացահայտման, խարդախության հնարավոր ռիսկերը վեր հանելու և իրավական գնահատական տալու նպատակով՝ իրավապահ մարմինների տրամադրության տակ առկա գործիքակազմով, միջոցառումների իրականացումը գործարքների նկատմամբ համակողմանի խստացված հսկողություն է, որը չարաշահումների և անօրինական գործարքների ռիսկի նվազեցման էական գործոն է: Գործարքների այսօրինակ համապարփակ գնահատումն ու իրավական գնահատականների արձանագրումը նպաստում է պետական կառավարման օրինականությանը և հանրային վստահության բարձրացմանը:

Հաշվետու տարում, Հաշվեքննիչ պալատի հրապարակած հաշվեքննությունների արդյունքների շրջանակներում 8 առանձին ուղղություններով նախաձեռնված 7 քրեական վարույթները շարունակվում են, 1-ը՝ կարճվել է:

Նախորդ տարիների հաշվեքննություններով հաշվետու տարում՝ ընթացքում գտնվող քրեական վարույթներով պետությանը պատճառված վնասի նախնական չափը, ըստ ՀՀ գլխավոր դատախազության կողմից տրամադրված տեղեկատվության, կազմում է 548,126.4 հազ. դրամ:

2. ՀԱՇՎԵՔՆՆՈՒԹՅԱՆ ԳՈՐԾՆԵՐԱՑԻ ՊԼԱՆԱՎՈՐՈՒՄԸ

Հաշվեքննիչ պալատն, իր սահմանադրական լիազորությունների իրագործման նպատակով, հաստատում է իր կողմից կազմված արտաքին պետական հաշվեքննության տարեկան ծրագիրը (այսուհետև՝ Գործունեության ծրագիր), որի մշակման գործընթացը բաղկացած է երկու փուլից՝

- ✓ **առաջիկա երեք տարիների համար միջնաժամկետ առաջնահերթությունների մշակում,**
- ✓ **առաջիկա տարվա գործունեության ծրագրի մշակում:**

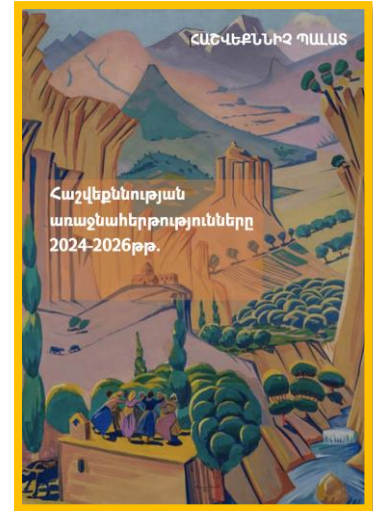
Հաշվեքննության առաջնահերթությունները ուղենշային բնույթ ունեն Հաշվեքննիչ պալատի գործունեության ամենամյա ծրագրերը կազմելիս և հաշվեքննության թեմաները պլանավորելիս:

Բաժինը ներառում է՝

- ✓ Հաշվեքննության առաջնահերթությունները
- ✓ Հաշվեքննության տարեկան ծրագիրը

2.1 Հաշվեքննության առաջնահերթությունները

Հաշվեքննիչ պալատը, հետևելով բարձրագույն հաշվեքննիչ մարմինների գործունեության արդի միտումներն արտացոլող միջազգային լավագույն փորձին, ռազմավարական առաջնահերթություն է դիտարկում աուդիտի միջազգային ստանդարտներին համահունչ՝ արդյունավետությանը միտված հաշվեքննությունների իրականացումը: Այս առաջնահերթության իրագործման համար, 2024 թվականին Հաշվեքննիչ պալատը հաստատել է «2025-2027թթ. հաշվեքննության առաջնահերթություններ»²¹-ը, որտեղ ներկայացված են միջնաժամկետ հորիզոնում հաշվեքննությունների հիմնական ուղղությունները:

Հաշվեքննության առաջնահերթությունները ծածկող ժամանակային հորիզոնը համադրելի է ՄԺԾԾ-ի հորիզոնի հետ, թեև ներկայացված առաջնահերթությունների լիարժեք հասցեագրումը կարող է պահանջել ավելի երկար ժամանակահատված, այդ թվում՝ նկատի ունենալով փաստաթղթում ներկայացված ռիսկերի ի հայտ գալու հավանականությունը:

Հաշվեքննիչ պալատն առաջին անգամ հաստատել է միջնաժամկետ հորիզոնում (2024-2026թթ.) արտաքին պետական հաշվեքննության առաջնահերթությունները²² 2023 թվականին²³: Սահմանվել են Հաշվեքննիչ պալատի տեսլականից բխող հաշվեքննության հետևյալ 7 հավասարազոր առաջնահերթությունները.

1. *Մարդուն մարչելի, հասանելի, որակյալ և դիմակայուն առողջապահություն.*
2. *Մարդուն մարչելի և որակյալ ցկյանս կրթություն.*
3. *Մարդուն շրջապատող մաքուր և անվտանգ միջավայր.*
4. *Մարդուն մարչելի և արդյունավետ արդարադատություն.*
5. *Արտահանմանը միմիջ, գիտահեռ և մրցակցային տնտեսության զարգացում.*
6. *Պետական ֆինանսների և սեփականության կառավարման ինստիտուտների զարգացում.*
7. *Ներդաշնակ զարգացող համայնքներ:*

Հաշվեքննության յուրաքանչյուր առաջնահերթության շրջանակում ներկայացված են դրան վերաբերելի նշանակալի միտումներն ու մարտահրավերները, ինչպես նաև վերջիններս հասցեագրող հաշվեքննության նախատեսվող ուղղությունները, որոնք համահունչ են Կառավարության ծրագրով, ՄԺԾԾ-ով և ոլորտային ռազմավարական փաստաթղթերով

²¹ Հաստատված է Հաշվեքննիչ պալատի 2024 թվականի նոյեմբերի 27-ի թիվ 117-Լ որոշմամբ:

²² 2024 թվականի ապրիլի 10-ին Հաշվեքննիչ պալատի հաշվեքննության 2024-2026 թվականների առաջնահերթությունների փաստաթղթի վերաբերյալ մասնագիտական հոդված է հրապարակվել Բարձրագույն հաշվեքննիչ մարմինների միջազգային կազմակերպության (INTOSAI) պաշտոնական պարբերականում՝ www.intosaijournal.org:

²³ Հաշվեքննիչ պալատի 2023թ. նոյեմբերի 30-ի թիվ 164-Լ որոշում:

արձանագրված հիմնախնդիրների և հանրային քաղաքականության առաջնահերթությունների շրջանակին:

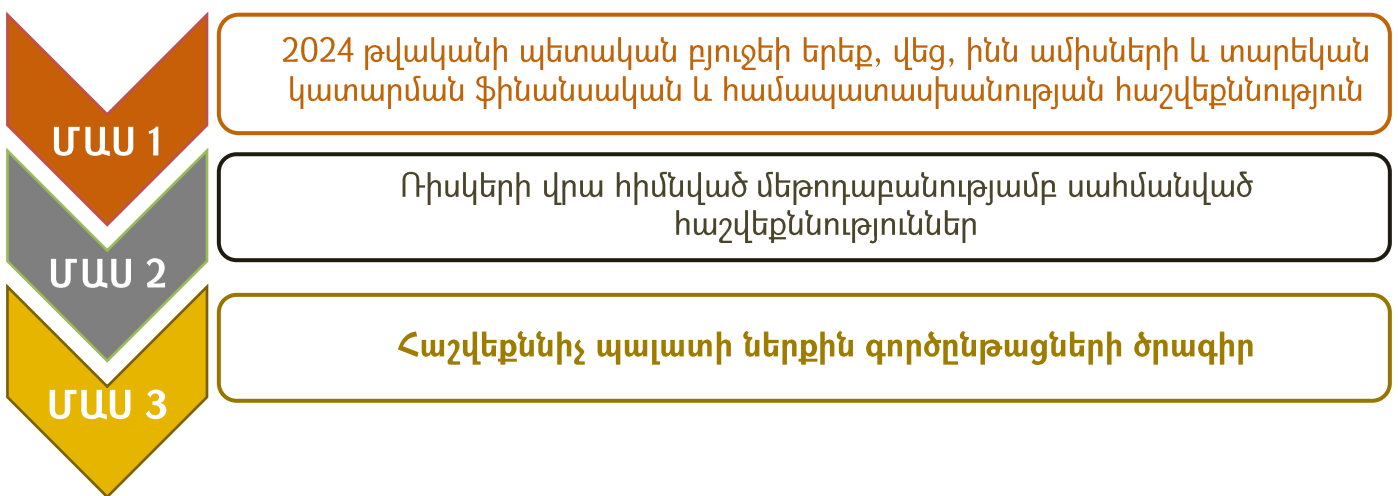
Հաշվի առնելով առաջնահերթությունների բազմազանությունը՝ Հաշվեքննիչ պալատն առանձնացրել է այն հիմնական ռիսկերը, որոնց արդյունքում անհրաժեշտություն կարող է առաջանալ վերանայելու նախատեսված ուղղությունները: Այդպիսիք են՝ հանրային հատվածի փոփոխվող միջավայրը, իրավական ռիսկերը, որակյալ մարդկային ռեսուրսներով համալրվածությունը, ֆինանսական ռիսկերը և ֆորս-մաժորային իրավիճակները:

Վերոնշյալ ուղղություններով հաշվեքննությունների իրականացմամբ Հաշվեքննիչ պալատը կնպաստի հանրային ունեցվածքի կառավարումը բարելավելուն՝ պետական ոլորտային քաղաքականությունների մշակման և իրականացման վերաբերյալ Ազգային ժողովին, Կառավարությանը և հանրությանը մասնագիտական, անկողմնակալ ու ժամանակին կարծիքներ և առաջարկներ տրամադրելու ճանապարհով:

2.2 Արտաքին պետական հաշվեքննության 2024 թվականի տարեկան ծրագիրը

Հաշվեքննիչ պալատի գործունեության ծրագրի կազմման համար հիմք հանդիսացող **Ռիսկերի վրա հիմնված մեթոդաբանության** հիման վրա հաշվետու տարում մշակվել և Հաշվեքննիչ պալատի կողմից հաստատվել են Հաշվեքննիչ պալատի 2024 թվականի գործունեության ծրագիրը, ինչպես նաև ծրագրային կետերի ընտրության հիմնավորումը, որոնք հրապարակված են Հաշվեքննիչ պալատի պաշտոնական կայքում:

Հաշվեքննիչ պալատի 2024 թվականի գործունեության ծրագիրը բաղկացած է եղել երեք մասերից՝

Հաշվեքննիչ պալատի 2024 թվականի գործունեության ծրագրի շրջանակում իրականացվել է 42 հաշվեքննություն, որից 32-ը՝ Հաշվեքննիչ պալատի 2024 թվականի գործունեության ծրագրի առաջին մասի շրջանակում (2024 թվականների պետական բյուջեի երեք, վեց, ինն ամիսների և տարեկան կատարման հաշվեքննություններ), 8-ը՝ գործունեության ծրագրի երկրորդ մասի՝ ռիսկերի վրա հիմնված մեթոդաբանությամբ հաստատված հաշվեքննությունների շրջանակում, իսկ 2-ը՝ գործունեության ծրագրի երրորդ մասի՝ միջազգային պայմանագրերով նախատեսված համատեղ միջոցառումների շրջանակում²⁴:

Պետական բյուջեի կատարման նկատմամբ հաշվեքննություններ

ՀՀ Սահմանադրության համաձայն, Հաշվեքննիչ պալատը պարտավոր է Ազգային ժողով ներկայացնել ՀՀ պետական բյուջեի կատարման վերաբերյալ եզրակացությունը: Հաշվեքննիչ պալատը նշյալ եզրակացությունը ձևավորում է պետական բյուջեի երեք, վեց և ինն ամիսների կատարման ֆինանսական հաշվեքննության ընթացիկ եզրակացությունների

²⁴ Տե՛ս ՄԱՍ 3:

հիման վրա: Եզրակացության մեջ պետք է ներառվի Հաշվեքննիչ պալատի կարծիքը պետական բյուջեի կատարման վերաբերյալ²⁵:

Հաշվեքննիչ պալատը ՀՀ 2023 թվականի պետական բյուջեի կատարման վերաբերյալ եզրակացությունը սահմանված կարգով և ժամկետում ներկայացրել է Ազգային ժողով:

Սույն տարեկան հաղորդումը չի ներառում ՀՀ պետական բյուջեի կատարման եզրակացությունը՝ հաշվի առնելով վերջինիս ՀՀ Սահմանադրությամբ և «Հաշվեքննիչ պալատի մասին» օրենքով սահմանված կարգով ՀՀ Ազգային ժողովին, որպես առանձին փաստաթուղթ ներկայացնելու հանգամանքը:

«Հաշվեքննիչ պալատի մասին» օրենքի 30-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ սույն տարեկան հաղորդման ՄԱՍ 1-ում ներառված է 2023 թվականի պետական բյուջեի կատարման հաշվեքննության վերաբերյալ ամփոփ տեղեկատվությունը:

Ռիսկերի վրա հիմնված մեթոդաբանությամբ սահմանված հաշվեքննություններ

Հաշվեքննիչ պալատն իրականացնում է թեմատիկ հաշվեքննություններ, որոնք պետական բյուջեի կատարման վերաբերյալ եզրակացության կազմման նպատակով իրականացվող՝ հաշվետու տարվա պետական բյուջեի ֆինանսական հաշվեքննությունից բացի, Հաշվեքննիչ պալատի գործունեության ծրագրով նախատեսված հաշվեքննությունների այլ ծրագրային կետեր են²⁶ և ներառվում են Հաշվեքննիչ պալատի գործունեության ծրագրի երկրորդ մասում: Հաշվեքննիչ պալատի 2024 թվականի գործունեության ծրագրի երկրորդ մասի շրջանակներում թեմատիկ հաշվեքննությունների առարկաների և տեսակների ընտրության կարգը սահմանվում է հանրային սեփականության (ունեցվածքի) կառավարման շրջանակում ռիսկերի գնահատման և ըստ այդմ՝ հաշվեքննության թեմայի ընտրության մեթոդաբանությամբ:

2024 թվականին ռիսկերի վրա հիմնված մեթոդաբանությամբ նախատեսված 11 հաշվեքննություններից 4-ի արդյունքները հրապարակվել են հաշվետու ժամանակահատվածում²⁷, 4-ինը՝ 2025 թվականին, իսկ 3-ը տեղափոխվել են 2025 թվականի Գործունեության ծրագիր՝ հաշվի առնելով Հաշվեքննիչ պալատի սահմանափակ ռեսուրսները (կարողությունները):

---

²⁵ ՀՕ-240-Ն «Հաշվեքննիչ պալատի մասին» օրենք, 2024թ., հոդված 24:

²⁶ ՀՕ-240-Ն «Հաշվեքննիչ պալատի մասին» օրենք, 2024թ., Հոդված 4, մաս 1, կետ 28:

²⁷ Հաշվեքննիչ պալատի 2023 թվականի գործունեության ծրագրով նախատեսված ևս 5 հաշվեքննության արդյունքներ հրապարակվել են 2024 թվականին:

3. ՀԱՇՎԵՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ

Հաշվեքննիչ պալատի հաշվեքննության արդյունքները կարևոր գործիք են պետական կառավարման որակի բարձրացման, ֆինանսական ռեսուրսների արդյունավետ բաշխման, ինչպես նաև հանրային վստահության ամրապնդման համար:

Հաշվեքննությունը հանրային ունեցվածքի կառավարումը բարելավելու վերաբերյալ Կառավարությանն առաջարկների ներկայացման գործառույթ: Այս համատեքստում, հաշվեքննությունները և դրանց արդյունքում ձևավորված առաջարկները արտաքին անկախ «հայացք» են և կարող են օգտակար լինել հանրային կառավարումը բարելավելու հարցում: Այդ արտաքին «հայացքը» թույլ է տալիս նաև հիմնախնդիրները դիտարկել ոչ թե ոլորտային քաղաքականության համար պատասխանատու մեկ լիազոր մարմնի դիրքերից, այլ յուրաքանչյուր հիմնախնդրի վերաբերյալ՝ հաշվի առնելով դրան առնչվող հանրային կառավարման ինստիտուտների ողջ սպեկտրը: Այդ տրամաբանությամբ ներկայացվող հաշվեքննության առաջարկները և դրանց իրագործումը ընձեռում են սիներգիայի էֆեկտի առաջացման հնարավորություն:

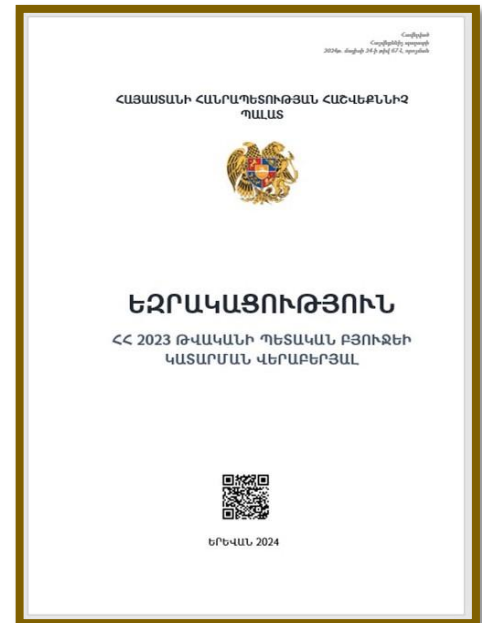
Բաժինը ներառում է՝

- ✓ ՄԱՍ 1. 2024 թվականին ներկայացված պետական բյուջեի կատարման վերաբերյալ հաշվեքննության մասին ամփոփ տեղեկատվությունը
- ✓ ՄԱՍ 2. Ռիսկերի վրա հիմնված հաշվեքննությունների վերաբերյալ ամփոփ տեղեկատվությունը
- ✓ ՄԱՍ 3. Ներքին գործընթացների ծրագրի իրականացման վերաբերյալ տեղեկատվությունը

ՄԱՍ 1. 2024 թվականին ներկայացված պետական բյուջեի կատարման վերաբերյալ հաշվեքննության մասին ամփոփ տեղեկատվությունը

Հաշվեքննիչ պալատը 2023 և 2024 թվականներին ֆինանսական և համապատասխանության եռամսյակային հաշվեքննություններ է իրականացրել 2023 թվականի ՀՀ պետական բյուջեի երեք, վեց, ինն ամիսների և տարեկան կատարման նկատմամբ: Հաշվեքննությունների արդյունքների հիման վրա Հաշվեքննիչ պալատը պատրաստել է 2023 թվականի պետական բյուջեի կատարման վերաբերյալ եզրակացությունը (այսուհետ՝ եզրակացություն), իսկ եռամսյակային հաշվեքննությունների արդյունքները ներկայացրել է ընթացիկ եզրակացություններում: Դրանք օրենքով սահմանված կարգով ներկայացվել են Ազգային ժողովին, Կառավարությանը, հաշվեքննության ենթարկված մարմիններին, ինչպես նաև հրապարակվել Հաշվեքննիչ պալատի պաշտոնական կայքում (բացառությամբ օրենքով սահմանված գաղտնիք պարունակող 4 ընթացիկ եզրակացությունների):

«Հաշվեքննիչ պալատի
«Հայաստանի Հանրապետության
2023 թվականի պետական բյուջեի
կատարման վերաբերյալ»
եզրակացությունը հաստատվել է
Հաշվեքննիչ պալատի 2024
թվականի մայիսի 24-ի թիվ 67-Լ
որոշմամբ:»

armsai.am/hy/budget-conclusions

Եզրակացությունը պատրաստվել է «Հաշվեքննիչ պալատի մասին» օրենքի (ՀՕ-58-Ն, 2018թ.) 27-րդ հոդվածի 1-ին մասով նախատեսված ընթացակարգով՝ հիմնվելով եռամսյակային հաշվեքննությունների արդյունքների վրա և հիմք ընդունելով «Հաշվեքննիչ պալատի մասին» նոր խմբագրությամբ օրենքի (ՀՕ-240-Ն, 2024թ.) 61-րդ հոդվածի 1-ին մասի կարգավորումները:²⁸

Եզրակացության կազմման նպատակով Հաշվեքննիչ պալատն իրականացրել է 40 հաշվեքննություն՝ 10 գերատեսչություններում, որոնց արդյունքում արձանագրվել են 134 անհամապատասխանություններ, 14 խեղաթյուրումներ (ընդհանուր գումարը կազմել է

²⁸ Հաշվեքննիչ պալատի 2023 և 2024 թվականների գործունեության ծրագրերով նախատեսված հաշվեքննությունների արդյունքներով կազմված ընթացիկ եզրակացությունների, 2023 և 2024 թվականների պետական բյուջեի կատարման վերաբերյալ եզրակացությունների, ինչպես նաև մինչև սույն օրենքն ուժի մեջ մտնելը ներգրավված փորձագետների ու մասնագետների նկատմամբ կիրառվում են մինչև սույն օրենքն ուժի մեջ մտնելը գործող կարգավորումները:

Հաշվեքննիչ պալատ

Տարեկան հաղորդում **2024**

5,525.3 մլն դրամ կամ հաշվեքննված գերատեսչությունների տարեկան փաստացի ծախսերի 0.26%-ը) և ներկայացվել են 61 առաջարկություններ 10 գերատեսչությունների կողմից իրականացվող գործառույթների վերաբերյալ:

2023 թվականի ՀՀ պետական բյուջեի կատարման հաշվեքննության շրջանակի 157,207.09 մլն դրամ ֆինանսական գործառնություններին վերաբերող տեղեկատվությունը սահմանափակվել է, որի հետևանքով բավարար համապատասխան ապացույցների ստացումը դարձել է անհնար, սակայն դրա ազդեցությունը համատարած չի եղել:

Հաշվեքննիչ պալատը, 2023 թվականի ՀՀ պետական բյուջեի կատարման վերաբերյալ արտահայտել է **դրական եզրահանգում:**

ՄԱՍ 2. Ռիսկերի վրա հիմնված հաշվեքննությունների վերաբերյալ ամփոփ տեղեկատվությունը

Հաշվեքննիչ պալատի 2024 թվականի գործունեության ծրագրի 2-րդ մասով իրականացված հաշվեքննությունների բոլոր մանրամասները ներկայացված են Հաշվեքննիչ պալատի պաշտոնական կայքում հրապարակված ընթացիկ եզրակացություններում²⁹:

ՀԱՇՎԵՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Հաշվեքննության տեսակները

Հաշվետու ժամանակահատվածում Հաշվեքննիչ պալատի գործունեության ծրագրի 2-րդ մասում ներառված կետերի համար կիրառվել են հաշվեքննության «ֆինանսական», «համապատասխանության» և «կատարողականի» տեսակները, 4 հաշվեքննության դեպքում՝ համակցվել են ֆինանսական և համապատասխանության հաշվեքննությունները:

Հաշվեքննության տեսակներ	Կշիռ
Ֆինանսական և համապատասխանության	44%
Ֆինանսական	11%
Կատարողականի	44%

Հաշվեքննության արդյունքներ

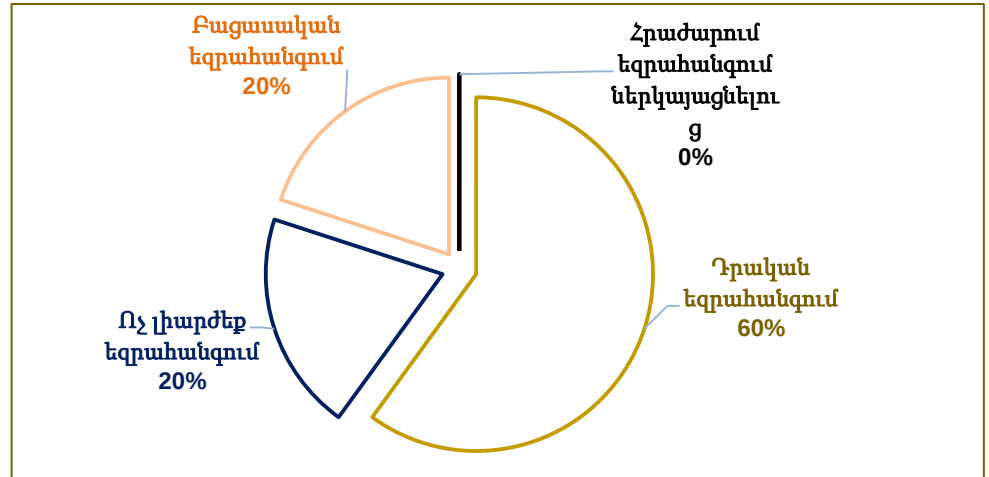
Հաշվետու ժամանակահատվածում Հաշվեքննիչ պալատի գործունեության ծրագրի 2-րդ մասում ներառված կետերի համար կիրառվել են հաշվեքննության «ֆինանսական», «համապատասխանության» և «կատարողականի» տեսակները, 4 հաշվեքննության դեպքում՝ համակցվել են ֆինանսական և համապատասխանության հաշվեքննությունները:

Արձանագրում	Քանակ
Առաջարկություններ	51
Խեղաթյուրումներ	15
Անհամապատասխանություններ	58

²⁹ <https://armsai.am/hy/current-conclusions>

**Ֆինանսական
հաշվեքննության
կարծիքներ**

Օրենսդրության համաձայն³⁰, ֆինանսական և համապատասխանության հաշվեքննությունների արդյունքներով Հաշվեքննիչ պալատը ներկայացնում է հաշվեքննության կարծիքների հետևյալ տեսակները.

**Կատարողականի
հաշվեքննության
ամփոփ
արդյունքներ**

Կատարողականի հաշվեքննությունները պլանավորվել և իրականացվել են՝ ելակետ ունենալով մարդակենտրոնության սկզբունքը:

Ստորև ներկայացված է 2024 թվականի գործունեության ծրագրում ընդգրկված կատարողականի 4 հաշվեքննությունների ազդեցության ներուժի ամփոփ պատկերը:

Նշված հաշվեքննությունների արդյունքներով Հաշվեքննիչ պալատը հանգել է նպատակային արդյունավետության սկզբունքի պահպանված չլինելու մասին եզրակացության:

**Կատարողականի հաշվեքննությունների առաջարկությունների ազդեցության
ներուժը.**

**ԹԵՄԱ. Առողջապահական
կրիտիկական ֆիզիկական
ենթակառուցվածքների՝
արտակարգ իրավիճակներին
պատրաստվածություն**

Հնարավոր արտակարգ իրավիճակներում մինչև 120 հազ. մարդկային կորուստների նվազեցման ներուժ՝ առողջապահական համակարգի անընդհատության շնորհիվ միջին ծանրության և ծանր վիրավորների համար բուժօգնության հասանելիության ապահովմամբ:

Հղում՝ (ԿՀ-0001-24-01)

**ԹԵՄԱ. Պարտադիր կրթության
համակարգից դուրս մնացած
երեխաների ընդգրկվածության
բարձրացում**

Հանրակրթության մեջ մինչև 19.6 հազ. պարտադիր
կրթության տարիքի անձանց ընդգրկման ներուժ:

Հղում՝ [\(ԿՀ-002-25-01\)](#)

**ԹԵՄԱ. Օդի աղտոտվածության
նվազեցում**

Տարեկան ավելի քան 3 հազ. մարդու՝ օդի
աղտոտվածությամբ պայմանավորված վաղաժամ
մահերի, 1.45 մլրդ դոլարի (ՀՀ ՀՆԱ-ի ավելի քան
10%-ի) չափով վնասի նվազեցման ներուժ:

Հղում՝ [\(ԿՀ-0004-25-03\)](#)

**ԹԵՄԱ. Պրորազիայի
շահառուների**

Պրորազիայի ավելի քան 4 հազ. շահառուներին
հասարակությանը բարեհաջող վերաինտեգրման
ներուժ՝ կարիքների գնահատմամբ և դրանք
հասցեագրող վերասոցիալականացման
միջոցառումների իրականացմամբ:

Հղում՝ [\(ԿՀ-0003-25-02\)](#)

Հաշվեքննիչ պալատի 2024 թվականի գործունեության ծրագրի 2-րդ մասով իրականացված
հաշվեքննությունների ընթացիկ եզրակացությունների ամփոփագրերը ներկայացված են
սույն հաղորդման Հավելված 1-ում:

ՄԱՍ 3. Ներքին գործընթացների ծրագրի իրականացման վերաբերյալ տեղեկատվությունը

ԵԱՏՄ ՀԱՄԱՏԵՂ ՀՍԿՈՂԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԸ

Ներմուծման մաքսատուների գումարների բաշխման, ԵԱՏՄ անդամ պետությունների բյուջեներ փոխանցման վերաբերյալ

2024 թվականի համարեղ հսկողական միջոցառման համակարգող մարմինը Հաշվեքննիչ պալատին էր

Ղեկավարվելով «Եվրասիական տնտեսական միության մասին» 2014 թվականի մայիսի 29-ի պայմանագրի 5-րդ հավելվածի արձանագրության 53-րդ կետի դրույթով, համատեղ վերահսկիչ միջոցառումների անցկացման մասին համաձայնագրով և բարձրագույն հաշվեքննիչ մարմինների կողմից հաստատված միասնական ծրագրով՝ ԵԱՏՄ բարձրագույն հաշվեքննիչ մարմինների կողմից ԵԱՏՄ անդամ պետությունների լիազորված մարմիններում (գանձապետարաններում) վերահսկողություն է իրականացվել 2023 թվականին ներմուծման մաքսատուների գումարների բաշխման, ԵԱՏՄ անդամ պետությունների բյուջեների փոխանցման ճշտության նկատմամբ:

«Անդամ պետությունների պետական ֆինանսական հսկողության բարձրագույն մարմինները համարեղ վերահսկիչ միջոցառումների շրջանակներում յուրաքանչյուր տարի ստուգում են անդամ պետությունների լիազորված մարմինների կողմից սույն արձանագրության դրույթների պահպանումը»:

«Եվրասիական տնտեսական միության մասին» Պայմանագիր (29.05.2014),
Հավելված 5, կետ 53

Վերահսկողական միջոցառումների ընթացքում յուրաքանչյուր վերահսկողության օբյեկտում ԵԱՏՄ անդամ պետությունների բարձրագույն հաշվեքննիչ մարմինների կողմից հսկողական միջոցառումների վերաբերյալ կազմվել են համապատասխան ակտեր, որոնց ամփոփումից հետո կազմվել է ամփոփ հաշվետվություն, որը հաստատվել է Հաշվեքննիչ պալատի կողմից 2024 թվականի նոյեմբերի 27-ին կազմակերպված տեսակոնֆերանսի ձևաչափով կայացած ԵԱՏՄ անդամ պետությունների բարձրագույն հաշվեքննիչ մարմինների համատեղ կոլեգիայի նիստում:

ԵԱՏՄ մարմիններում համարեղ արտաքին աուդիտ իրականացնելու վերաբերյալ

*2024 թվականի համարեղ հսկողական միջոցառումների համակարգող մարմինը
Ղրղզստանի Հաշվիչ պալատն էր:*

Ղեկավարվելով «Եվրասիական տնտեսական միության մասին» 2014 թվականի մայիսի 29-ի պայմանագրի 22-րդ հոդվածով, Եվրասիական տնտեսական բարձրագույն խորհրդի 2015 թվականի հոկտեմբերի 16-ի թիվ 33 որոշմամբ հաստատված ԵԱՏՄ մարմիններում արտաքին աուդիտ իրականացնելու մասին հիմնադրույթով, ԵԱՏՄ անդամ պետությունների բարձրագույն հաշվեքննիչ մարմինները Միության բյուջեի միջոցների ձևավորման, կառավարման ու տնօրինման, Միության գույքի և այլ ակտիվների արդյունավետ օգտագործման նկատմամբ ԵԱՏՄ մարմիններում՝ Եվրասիական տնտեսական հանձնաժողովում և Եվրասիական տնտեսական միության դատարանում, 2024 թվականին իրականացրել են համատեղ արտաքին աուդիտ:

«Միության բյուջեի միջոցների ձևավորման, կառավարման ու տնօրինման արդյունավետության, Միության գույքի և այլ ակտիվների օգտագործման արդյունավետության որոշման նպատակով անցկացվում է արտաքին աուդիտ (հսկողություն):»

*«Եվրասիական տնտեսական միության մասին» Պայմանագիր (29.05.2014),
Հավելված 22*

Համաձայն Հիմնադրույթի 36-րդ կետի՝ արտաքին աուդիտի (հսկողության) կազմակերպման մասով գործունեությունը ռոտացիոն կարգով համակարգվում է պետական ֆինանսական վերահսկողության պատասխանատու բարձրագույն մարմնի կողմից մեկ օրացուցային տարվա ընթացքում:

Համատեղ հսկողական միջոցառումների ընթացքում Եվրասիական տնտեսական հանձնաժողովում և ԵԱՏՄ դատարանում Եվրասիական տնտեսական միության 2023 թվականի բյուջեի կատարման հետագա աուդիտի, 2024 թվականի առաջին կիսամյակում ընթացիկ աուդիտի և 2025 թվականի ԵԱՏՄ բյուջեի ձևավորման նախնական աուդիտի իրականացման արդյունքներով կազմվել են ամփոփ հաշվետվություններ, որոնք ներկայացվել են Եվրասիական տնտեսական բարձրագույն խորհրդի հաստատման:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ

Հայաստանի բարձրագույն հաշվեքննիչ մարմինն անդամակցում է բարձրագույն հաշվեքննիչ մարմինների INTOSAI միջազգային կազմակերպությանը, ինչպես նաև հանդիսանում է Եվրոպական ու ասիական տարածաշրջանային կազմակերպությունների՝ EUROSAI-ի և ASOSAI-ի լիիրավ անդամ: Միևնույն ժամանակ, ձևավորված են երկկողմ համագործակցության ձևաչափեր Միացյալ Նահանգների, Շվեդիայի գործընկեր մարմինների հետ, ինչպես նաև ՄԱԿ-ի զարգացման ծրագրի, Եվրոպական միության և Տնտեսական համագործակցության ու զարգացման կազմակերպության ՄԻԳՄԱ ծրագրի հետ:

Արտաքին պետական հաշվեքննության բնագավառում միջազգային գործընկերների՝ տասնամյակների ընթացքում կուտակած փորձն ու գիտելիքը կարևոր աղբյուր է Հայաստանի Հանրապետությունում հաշվեքննության գործառույթի բարեփոխման և միջազգային ստանդարտներին համապատասխան գործող աուդիտորական ինստիտուտի կայացման ճանապարհին: Արտաքին գործընկերների միջազգային փորձի օգտագործումը շարունակում է առանցքային դեր ունենալ Հայաստանի Հանրապետությունում հաշվեքննության ինստիտուցիոնալ բարեփոխումների և միջազգային ստանդարտներին համապատասխան համակարգի ձևավորման գործում: 2024 թվականին Հաշվեքննիչ պալատը մի շարք նախաձեռնություններ է իրականացրել՝ բարձրագույն հաշվեքննիչ մարմինների միջազգային համագործակցությունը խորացնելու և կարողությունների զարգացումը խթանելու նպատակով:

ԸՆԹԱՑԻԿ ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՄՓՈՓԱԳՐԵՐ

ԿԱՏԱՐՈՂԱԿԱՆԻ ՀԱՇՎԵՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

1. Առողջապահական կրիտիկական ֆիզիկական ենթակառուցվածքների՝ արտակարգ իրավիճակներին պատրաստվածության կատարողականի հաշվեքննություն

Հաշվեքննության օբյեկտը		
Առողջապահ! թյան նախարար! թյ! ն		
Հաշվեքննության առարկան		
Առողջապահական կրիտիկական ֆիզիկական ենթակառ! ցվածքների՝ արտակարգ իրավիճակներին պատրաստված! թյ! նը:		
Հաշվեքննության նպատակը		
Գնահատել, թե ՀՀ առողջապահական կրիտիկական ֆիզիկական ենթակառ! ցվածքների պատրաստված! թյ! նը բավարա՞ր է արդյոք ԱԻ-ներում առողջապահական համակարգի գործ! նե! թյան շար! նակական! թյան ապահովման ! արձագանքման առկա ներ! ժի առավելագ! յն օգտագործման համար՝ գնահատման արդյ! նքների հիման վրա ներկայացնելով պատրաստված! թյան բարելավմանը միտված առաջարկ! թյ! ններ:		
Հաշվեքննության հարցերը		
✓ Առկա՞ է արդյոք ԱԻ-ներին առողջապահական համակարգի ենթակառ! ցվածքային պատրաստված! թյան խզման գնահատման և մշտադիտարկման արդյ! նավետ համակարգ:		
✓ Առկա՞ են արդյոք առողջապահական համակարգի ենթակառ! ցվածքային պատրաստված! թյան խզման նվազեցման (կառավարման) արդյ! նավետ կառ! ցակարգեր:		
Հաշվեքննության խումբը		Հաշվեքննությունն ընդգրկող ժամանակաշրջանը
Կատարողականի հաշվեքնն! թյան վարչ! թյուն Համակարգող՝ Հաշվեքննիչ պալատի նախագահ Ատոմ Զանջ! դազյան		2023թ. հունվարի 1-ից մինչև 2024թ. մարտի 31-ը ներառող ժամանակաշրջանը
Համակարգին միտված մոտեցում	Արդյունքին միտված մոտեցում	Խնդիրներին միտված մոտեցում
V		
Առավել ուշագրավ փաստեր		

Ներկա վիճակ

Հանրապետ! թյան հիվանդանոցային մահճակալների թիվը 2! ը 12 հազ. է՝ ևս 4 հազ. մահճակալի ծավալման հնարավոր! թյամբ: Սակայն, ԱԻ-ով պայմանավորված կարիքը կարող է գերազանցել համակարգի առկա կարող! թյ! նները: Ամենաէական ռիսկն ! Ժեղ երկրաշարժն է, որի դեպք! մ ծանր ! միջին ծանր! թյան վիրավորների թիվը կարող է հասնել մինչև 120 հազ.-ի: Ներկայ! մս էլ Հանրապետ! թյան մահճակալային ֆոնդի 2! ը 2/3-ը կենտրոնացած է մայրաքաղաք! մ և բն! թագրով! մ է բարձր խոցելի! թյամբ: Այն հիմնական! մ կառ! ցվել է խորհրդային ժամանակաշրջան! մ և չի համապատասխան! մ գործող շիննորմերին:

Արձանագրում

ԱՆ-ն չ! նի առողջապահական բնագավառ! մ ԱԻ-ների ռիսկի կառավարման համապարփակ մանդատ: Որպես հետևանք, ԱՆ-ն հսկող! թյ! ն է իրականացն! մ միայն իր ենթակա բժշկական հաստատ! թյ! նների աղետների ռիսկի կառավարման (ԱՌԿ) գործընթացի նկատմամբ: Մինչդեռ, ԱԻ-ների ժամանակ համակարգի արձագանքից առավելագ! յն արդյ! նք կարող է ստացվել միայն համակարգի՝ որպես 1 միասնական միավորի պատրաստված! թյան պարագայ! մ: Հարակից պետական գործառ! յթները ևս արդյ! նավետորեն չեն հասցեագր! մ հիմնախնդիրը: Հիվանդանոցների լիցենզավորման պարտադիր պահանջներից է գործող շիննորմերին համապատասխան! թյ! նը: Վերջիններիս պահպան! մը, այլ հավասար պայմաններ! մ, կնշանակեր սեյսմադիմակայ! ն հիվանդանոցային շենքեր՝ գործ! նակ ապաստարաններով և կենսապահովման (էներգիա, ջ! ը, թթվածին և այլն) բազային համակարգերով: Սակայն գործնական! մ շիննորմերին համապատասխան! թյան պահանջն անտեսվ! մ է լիցենզավորման գործընթաց! մ: Տեսչական մարմինները ստ! գ! մների ընթացք! մ չեն անդրադառն! մ համակարգի ենթակառ! ցվածքային պատրաստված! թյանը: Ենթակառ! ցվածքային առկա խզ! մը լրացնել! տեսանկյ! նից միջազգային համագործակց! թյ! նը պար! նակ! մ է զգալի չիրացված ներ! Ժ:

Համառոտ եզրակացություն

Հաշվի առնելով ԱԻ-ներ! մ առողջապահական ենթակառ! ցվածքի կարող! թյ! նների խզման գնահատման և հետագա կառավարման ինստիտ! ցիոնալ համակարգի առկա թեր! թյ! ններն ! առնչվող պետական գործառ! յթների կողմից բավարար չափով հիմնախնդրի չհասցեագր! մը, ԱԻ-ներ! մ առողջապահական համակարգի անխափան գործ! նե! թյան երաշխավորման հարց! մ չի ապահովվել նպատակային արդյ! նավետ! թյ! ն:

Առաջարկություն

Հաշվեքննիչ պալատը ներկայացրել է մի շարք առաջարկներ, որոնք ! ղղված են ԱՆ ինստիտ! ցիոնալ կարող! թյ! նների զարգացմանը, ինչպես նաև կառավար! մը համապարփակ ռազմավարական մոտեցմամբ կազմակերպել! ն: Այն ենթադր! մ է ներդնել մշտապես գործող՝ կարիքների և իրական վիճակի խզ! մը գնահատող մեխանիզմներ՝ թ! յլ տալով ժամանակի որևէ պահին ! նենալ! համարժեք ԱՌԿ համակարգ: Վերջինս կնպաստի հնարավոր ԱԻ-ներ! մ առողջապահական ծառայ! թյ! նների հասանելի! թյանն ! մարդկային կոր! ստների նվազեցմանը: Բոլոր առաջարկ! թյ! ններն ընդ! նվել են ԱՆ-ի կողմից:

2. Պարտադիր կրթության համակարգից դուրս մնացած երեխաների ընդգրկվածության բարձրացման կատարողականի հաշվեքննություն

Հաշվեքննության օբյեկտը		
Կրթ. թյան, գիտ. թյան, մշակ. յթի և սպորտի նախարար. թյ. ն		
Հաշվեքննության առարկան		
Պարտադիր կրթ. թյան համակարգից դ. ռս մնացած երեխաների ընդգրկված. թյան բարձրաց. մր:		
Հաշվեքննության նպատակը		
Գնահատել պարտադիր կրթ. թյան համակարգից դ. ռս մնացած երեխաների ընդգրկված. թյան բարձրացմանն ! ղղված միջոցառ. մների արդյ. նավետ. թյ. նը և գնահատման արդյ. նքների հիման վրա ներկայացնել ընդգրկված. թյան բարձրացմանը միտված առաջարկ. թյ. ններ:		
Հաշվեքննության հարցերը		
✓ Բավարար արդյ. նավե՛տ է արդյոք պարտադիր կրթ. թյան համակարգից դ. ռս մնացած երեխաների բացահայտման գործող համակարգը. ✓ Ներդրվա՛ծ է արդյոք պարտադիր կրթ. թյ. նից դ. ռս մնացած և դ. ռս մնալ. ռիսկի գոտ. մ գտնվող երեխաների մոնիթորինգի արդյ. նավետ համակարգ. ✓ Բավարար արդյ. նավե՛տ է արդյոք պարտադիր կրթ. թյան համակարգից դ. ռս մնացած երեխաների ! ղղորդման գործող համակարգը:		
Հաշվեքննության խումբը	Հաշվեքննությունն ընդգրկող ժամանակաշրջանը	
Կատարողականի հաշվեքնն. թյան վարչ. թյուն Համակարգող՝ Հաշվեքննիչ պալատի նախագահ Ատոմ Զանջ. ղազյան	2021թ. հ. նվարի 1-ից մինչև 2024թ. դեկտեմբերի 30-ը ներառող ժամանակաշրջանը	
Համակարգին միտված մոտեցում	Արդյունքին միտված մոտեցում	Խնդիրներին միտված մոտեցում
V	V	
Առավել ուշագրավ փաստեր		
Ներկա վիճակ Համաձայն «ՀՀ կրթ. թյան մինչև 2030թ. զարգացման պետական ծրագրի», որպես հանրակրթ. թյան բյ. ջետային ծրագրի վերջնական արդյ. նքի քանակական թիրախային ց. ցանիշ էր սահմանվել՝ 12-ամյա պարտադիր կրթ. թյան համակարգ. մ ընդգրկված. թյ. նը 2024թ.-ին 99%-ի հասցնելը՝ 83.2% ելակետային ց. ցանիշի համեմատ! թյամբ: Մինչդեռ, վերջնական արդյ. նքի փաստացի ց. ցանիշը 2024թ.-ին կազմել է 82.5%՝ չհասնելով սահմանված թիրախին և 0.7%-ային կետով զիջելով 2019-2020թթ. ելակետային մակարդակը: Արձանագրում 2024թ. հ. նվար ամսվա դր. թյամբ պարտադիր կրթ. թյ. նից դ. ռս են մնացել 19605 անձինք, որոնցից 12632-ը կամ 64.4%-ը երբևէ որևէ հաստատ! թյ. ն! մ հաշվառված չեն եղել, իսկ 6973-ը կամ 35.6%-ը հաճախել են որևէ հաստատ! թյ. ն և հետո հայտնվել կրթ. թյ. նից դ. ռս վիճակ! մ: Պարտադիր կրթ. թյան համակարգ. մ դպրոցական տարիքի անձանց ներգրավ. մն		

ապահովել՝ համար օրենսդրական պարտավոր՝ թյ՛ ն ! նեցող՝ Խնամակալ՝ թյան և հոգաբարձ՝ թյան մարմինների (ԽՀՄ) կողմից 2024թ.-ին հայտնաբերվել են՝ ըստ ԿԿՏՀ տվյալների, պարտադիր կրթ՝ թյ՛ նից դ՛ ըս մնացած 19605 անձանցից 695-ը (3.5%), իսկ նրանցից կրթ՝ թյան համակարգ՛ մ ընդգրկվել են միայն 202-ը (1%-ը):

Համառոտ եզրակացություն

Հաշվեքնն՝ թյան առարկայի շրջանակ՛ մ չի պահպանվել նպատակային արդյ՛ նավետ՝ թյան սկզբ՛ նքը, քանի որ պարտադիր կրթ՝ թյ՛ նից դ՛ ըս մնացած անձանց բացահայտման, մոնիթորինգի և կրթական հաստատ՝ թյ՛ ններ՛ մ ընդգրկման համակարգը չի ապահովել 2024թ. համար պարտադիր կրթ՝ թյան համակարգ՛ մ ընդգրկված՝ թյան 99% գ՛ ցանիշը: Այն կազմել է 83.2%՝ զիջելով ելակետային մակարդակը և չի մոտեցրել 2030թ. վերջնական թիրախի ապահովմանը:

Առաջարկություն

Հաշվեքննիչ պալատը ներկայացրել է առաջարկներ, որոնք ! ղղված են պարտադիր կրթ՝ թյ՛ նից դ՛ ըս մնացած անձանց ամբողջ՝ թյամբ ! ժամանակին բացահայտմանը, մոնիթորինգի համակարգի բարելավմանը և կրթ՝ թյան համակարգ՛ մ ընդգրկման ինստիտ՝ ցիոնալ կարող՝ թյ՛ նների զարգացմանը:

3. Պրոբացիայի ծառայության գործունեության կատարողականի հաշվեքննություն

Հաշվեքննության օբյեկտը

Արդարադատ՝ թյան նախարար՝ թյ՛ ն

Հաշվեքննության առարկան

Պրոբացիայի ծառայ՝ թյան գործ՛ նե՛ թյ՛ նը

Հաշվեքննության նպատակը

Գնահատել պրոբացիայի շահառ՝ ների վերասոցիալականացմանն ! ղղված՝ պրոբացիայի ծառայ՝ թյան գործ՛ նե՛ թյան արդյ՛ նավետ՝ թյ՛ նը և գնահատման արդյ՛ նքների հիման վրա ներկայացնել տվյալ բնագավառ՛ մ հանրային կառավարման բարելավմանն ! ղղված առաջարկ՝ թյ՛ ններ:

Հաշվեքննության հարցերը

- ✓ Իրականացվե՞լ է արդյոք պրոբացիայի շահառ՝ ի վերաբերյալ ռիսկերի և կարիքների արդյ՛ նավետ գնահատ՝ մ.
- ✓ Պլանավորվե՞լ են արդյոք պրոբացիայի շահառ՝ ի վերաբերյալ բացահայտված ռիսկերն ! կարիքներն արդյ՛ նավետորեն հասցեագրող վերասոցիալականացման միջոցառ՝ մներ.
- ✓ Նախատեսված վերասոցիալականացման միջոցառ՝ մների կատարման գործընթաց՛ մ ապահովվե՞լ է արդյոք բավարար արդյ՛ նավետ՝ թյ՛ ն:

Հաշվեքննության խումբը

Կատարողականի հաշվեքնն՝ թյան վարչ՝ թյուն Համակարգող՝ Հաշվեքննիչ պալատի նախագահ Ատոմ Զանջ՛ ղազյան

Հաշվեքննությունն ընդգրկող ժամանակաշրջանը

2023թ. հ՛ նվարի 1-ից մինչև 2023թ. դեկտեմբերի 31-ը ներառող ժամանակաշրջանը

Համակարգին միտված մոտեցում	Արդյունքին միտված մոտեցում	Խնդիրներին միտված մոտեցում								
V		V								
Առավել ուշագրավ փաստեր										
Ներկա վիճակ Տվյալ հաշվեքննիչ թյան նախաձեռնմանը նպաստեց պրոբացիայի շահառուների կազմի մ կրկնահանգագործի թյի ն կատարած անձանց տեսակարար կշռի աճի միտի մը՝ <table><tr><td>2024թ.</td><td>1.5%</td></tr><tr><td>2023թ.</td><td>1.4%</td></tr><tr><td>2022թ.</td><td>0.8%</td></tr><tr><td>2021թ.</td><td>0.7%</td></tr></table> Արձանագրում Հաշվեքննիչ թյամբ արձանագրվեց, որ 2023 թվականի դեկտեմբերի 31-ի դրի թյամբ պրոբացիայի 4252 շահառուներից միայն 1/3-ի համար է իրականացվել ռիսկերի գնահատում մ, իսկ 2/3-ը շարի նակել է մնալ «չճանաչված», հետևաբար նակն առանց հասցեական միջոցառումների իրականացման հնարավորի թյան: Բացահայտվել են ռիսկերի գնահատում մ անցած շահառուների 11.5%-ի կամ պրոբացիայի շահառուների 3.3%-ի կարիքները: Արձանագրվել է նակ, որ վերասոցիալականացման միջոցառումներին մասնակցել է 359 շահառու կամ շահառուների թվի 8%-ը, իսկ անչափահաս 33 շահառուներից միայն 7-ը կամ 21%-ը: Հաշվեքննիչ թյամբ պարզվել է, որ պրոբացիայի շահառուների համար իրականացված վերասոցիալականացման միջոցառումների արդյի նքների գնահատման մեթոդաբանի թյի ն ներդրված չէ, ինչը հանգեցնում է միջոցառումների արդյի նքների վերաբերյալ չափելի տվյալների (օրինակ՝ աշխատանքի տեղավորման կամ վարքագծի բարելավման ցի ցանիշներ) բացակայի թյան: Այս հանգամանքը դժվարացնում է Պրոբացիայի ծառայի թյան կողմից միջոցառումների արդյի նավետի թյան վերլուծի թյի նն ի դրանց շարի նակական բարելավի մը:			2024թ.	1.5%	2023թ.	1.4%	2022թ.	0.8%	2021թ.	0.7%
2024թ.	1.5%									
2023թ.	1.4%									
2022թ.	0.8%									
2021թ.	0.7%									
Համառոտ եզրակացություն										
Հաշվի առնելով պրոբացիայի շահառուների ռիսկերի ի կարիքների գնահատման, դրանք հասցեագրող վերասոցիալականացման միջոցառումների պլանավորման, իրականացման և հսկողի թյան համակարգի արձանագրված թերի թյի նները, ինչպես նակ վերջին տարիներին պրոբացիայի ծառայի թյի ն մ առկա վարի յթներով իրականացված անձանց կազմի մ կրկնահանգագործի թյի ն կատարած անձանց տեսակարար կշռի կրկնապատկի մը, պրոբացիայի շահառուների վերասոցիալականացման ղղված գործի նե թյան մեջ չի ապահովվել նպատակային արդյի նավետի թյի ն:										
Առաջարկություն										
Հաշվեքննիչ պալատը ներկայացրել է մի շարք առաջարկներ, որոնց իրագործմամբ հնարավոր է բարելավել Պրոբացիայի ծառայի թյան գործի նե թյի նը: Դրանք ենթադրում են ներդնել պրոբացիայի շահառուների ռիսկերի ի կարիքների գնահատման արդյի նավետ համակարգ, բացահայտված կարիքները համարժեքորեն հասցեագրող վերասոցիալականացման միջոցառումների պլանավորման և դրանց արդյի նքների գնահատման մեխանիզմներ, ինչպես նակ իրականացնել նշված գործողի թյի նների արդյի նավետ թվային փոխակերպի մ:										

4. Օդի աղտոտվածության նվազեցման կատարողականի հաշվեքննություն

Հաշվեքննության օբյեկտը		
Շրջակա միջավայրի նախարարություն		
Հաշվեքննության առարկան		
Օդի աղտոտվածության նվազեցում		
Հաշվեքննության նպատակը		
Գնահատել մարդու առողջությունը օդի աղտոտվածությունից պաշտպանելուն ուղղված հանրային քաղաքականության միջոցառումների արդյունավետությունը և գնահատման արդյունքների հիման վրա ներկայացնել օդի պահպանության կառավարման համակարգի բարելավմանն ուղղված առաջարկություններ:		
Հաշվեքննության հարցերը		
✓ Օդի որակի ՀՀ ստանդարտները ապահովո՞ւմ են արդյոք օդի աղտոտվածությունից մարդու կյանքի ու առողջության բավարար պաշտպանություն: ✓ Առկա՞ են արդյոք ժամանակին, որակյալ և համապարփակ տվյալներ՝ օդի պահպանության արդյունավետ կառավարում իրականացնելու համար: ✓ Մթնոլորտային օդի պահպանության բնագավառում իրականացվե՞լ է արդյոք արդյունավետ ռազմավարական կառավարում:		
Հաշվեքննության խումբը		Հաշվեքննությունն ընդգրկող ժամանակաշրջանը
Կատարողականի հաշվեքննի՝ թյան վարչ՝ թյուն Համակարգող՝ Հաշվեքննիչ պալատի նախագահ Ատոմ Զանջ՝ ղազյան		
Համակարգին միտված մոտեցում	Արդյունքին միտված մոտեցում	Խնդիրներին միտված մոտեցում
✓		✓
Առավել ուշագրավ փաստեր		
Ներկա վիճակ Ըստ ԱՀԿ տվյալների, մթնոլորտային օդի աղտոտվածությանը վերագրվող մահերի ցուցանիշով (70 մահ 100,000 բնակչի հաշվով) Հայաստանը զբաղեցնում է 144-րդ տեղն աշխարհի 183 երկրների շարքում՝ գերազանցելով համաշխարհային միջինը 19%-ով, իսկ միջին եվրոպական ցուցանիշը՝ 2.6 անգամ: ՀՀ-ում օդի աղտոտվածության առաջացրած առողջական վնասի արժեքը գնահատվում է տարեկան 1.45 մլրդ դրլար կամ ՀՆԱ-ի 10.6%-ը: Արձանագրում Օդի որակի ՀՀ ստանդարտները չեն ապահովում օդի աղտոտվածությունից մարդու կյանքի ու առողջության բավարար պաշտպանություն: Հաշվեքննության հաջորդ արձանագրման համաձայն, առկա չեն եղել ժամանակին, որակյալ և		

համապարփակ տվյալներ՝ օդի պահպանության արդյունավետ կառավարում իրականացնելու համար:

Մթնոլորտային օդի պահպանության բնագավառում պետական կառավարման նպատակով չեն սահմանվել օդի աղտոտվածությամբ պայմանավորված վաղաժամ մահերի ու ոլորտային արտանետումների կրճատման թիրախներ և դրանց հասնելու համակարգված միջոցառումներ:

Համառոտ եզրակացություն

Հաշվի առնելով օդի աղտոտվածությամբ պայմանավորված վաղաժամ մահերի հարաբերականորեն բարձր մակարդակը, ինչպես նաև դրա նվազեցմանն ուղղված, տվյալահեն, համապարփակ ռազմավարական միջոցառումների բացակայությունը, օդի աղտոտվածության նվազեցմանն ուղղված հանրային կառավարման գործընթացում չի ապահովվել նպատակային արդյունավետություն:

Առաջարկություն

Հաշվեքննության արդյունքներով Հաշվեքննիչ պալատը ներկայացրել է 7 առաջարկներ, որոնք ուղղված են մթնոլորտային օդի պահպանության բնագավառում հանրային կառավարումը միջազգային չափանիշներին համապատասխան բարելավելուն՝ վերջնարդյունքում օդի աղտոտվածությամբ պայմանավորված վաղաժամ մահերի կրճատման նպատակին հասնելու հեռանկարով:

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԵՎ ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՇՎԵՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

1. ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարության բարձրագույն կրթության և գիտության կոմիտեի 2023 թվականի ֆինանսատնտեսական գործունեության նկատմամբ հաշվեքննության

Հաշվեքննության օբյեկտը	
Կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարության բարձրագույն կրթության և գիտության կոմիտե	
Հաշվեքննության առարկան	
Ֆինանսատնտեսական գործունեություն	
Հաշվեքննության խումբը	Հաշվեքննությունն ընդգրկող ժամանակաշրջանը
Ֆինանսական և համապատասխանության հաշվեքննության վարչություն Համակարգող՝ Հաշվեքննիչ պալատի անդամ Կարեն Առուստամյան	2023թ. հ) նվարի 1-ից մինչև 2023թ. դեկտեմբերի 31-ը ներառող ժամանակաշրջանը
Արձանագրված խեղաթյուրումներ	Արձանագրված անհամապատասխանությունների քանակ
«ՀՀ բյուջետային համակարգի մասին»	8

օրենքով նախատեսված բյուջեների կատարման ֆինանսական հաշվետվություն «004637» հոդվածը՝ 2,549,104.0 հազ. դրամով, «004639» հոդվածը՝ 4,874,284.1 հազ. դրամով: «Հանրային հատվածի կազմակերպությունների հաշվապահական հաշվառման մասին» օրենքով սահմանված ֆինանսական հաշվետվություն 20,968,046. 9 հազ. Դրամով:	
Առավել ուշագրավ փաստեր	
Ներկա վիճակ Գիտական և գիտատեխնիկական գործունեության բնագավառում պետական քաղաքականությունը կարգավորվում էր «Գիտական և գիտատեխնիկական գործունեության մասին» օրենքով, որն ընդունվել է 2000 թվականին և ՀՀ Սահմանադրության 2015 թվականի փոփոխությունից հետո պատշաճ չի վերանայվել: Արդյունքում, ելնելով ՀՀ կառավարության 2021-2026 թվականների գործունեության միջոցառումների ծրագրով և օրենքով նախանշված պետական քաղաքականության նպատակների իրագործման անհրաժեշտությունից³⁰ Ազգային ժողովը 2023 թվականին ընդունել է ««Գիտական և գիտատեխնիկական գործունեության մասին» օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» օրենքը (այսուհետ՝ Օրենք): Նշված Օրենքի հիման վրա Կառավարությունը 2025 թվականի փետրվարի 13-ի թիվ 156-Ն որոշմամբ հաստատել է գիտական և գիտատեխնիկական գործունեության բազային, նպատակային-ծրագրային, գիտական դրամաշնորհային ֆինանսավորման ձևերով պետական ֆինանսավորման կարգերը: Արձանագրում Հաշվեքննությամբ արձանագրվել է, որ Կոմիտեն չի ապահովել ՀՀ 2023 թվականի պետական բյուջեից հատկացված շուրջ 21 մլրդ դրամ դրամաշնորհների օգտագործման հաշվապահական հաշվառման վարումը և դրա արդյունքում՝ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստումը, ինչը հանգեցրել է այդ հաշվետվությունների խեղաթյուրման:	
Հաշվեքննության կարծիք	
Հաշվեքննիչ պալատը Բարձրագույն կրթության և գիտության կոմիտեի 2023 թվականի ֆինանսական հաշվետվությունների վերաբերյալ արտահայտել է բացասական եզրահանգում:	
Առաջարկություն	

³⁰ Հիմք՝ ՀՀ կառավարության 2021-2026 թվականների ծրագիր:

✓ Ֆինանսական հաշվետվությունների արժանահավատությունն ապահովելու նպատակով՝ միջոցներ ձեռնարկել՝ յուրաքանչյուր տարվա պետական բյուջեից, բոլոր ծրագրային միջոցառումներով հատկացվող միջոցների, այդ թվում դրամաշնորհների ստացման և օգտագործման գծով գործառնությունների հաշվապահական հաշվառումը հանրային հատվածի հաշվապահական հաշվառման ստանդարտի, հաշվային պլանի հաշիվների և դրանց կիրառման հրահանգի պահանջներին համապատասխան վարելու, արդյունքները ֆինանսական հաշվետվություններում, դրանց լրացման ցուցումներին համապատասխան, արտացոլելու ուղղությամբ: ✓ Կոմիտեի նախագահի 2020թ. մայիսի 21-ի N 12-Ա/Ք և 2021 թ. հոկտեմբերի 10-ի N 25-Ա/Ք հրամանների համաձայն՝ դրամաշնորհային ծրագրերի և գիտական թեմաների մշտադիտարկման աշխատանքները արդյունավետ իրականացնելու համար մշակել այդ ծրագրերի և թեմաների ընտրանքի չափորոշիչներ:

2. Արարատի մարզպետի աշխատակազմում ֆինանսատնտեսական գործունեության նկատմամբ հաշվեքննություն

Հաշվեքննության օբյեկտը	
Արարատի մարզպետի աշխատակազմ	
Հաշվեքննության առարկան	
Ֆինանսատնտեսական գործունեություն	
Հաշվեքննության խումբը	Հաշվեքննությունն ընդգրկող ժամանակաշրջանը
Ֆինանսական և համապատասխանության հաշվեքննության վարչ. թյուն Համակարգող՝ Հաշվեքննիչ պալատի անդամ Հակոբ Միհրանյանը	2023թ. հ! նվարի 1-ից մինչև 2023թ. դեկտեմբերի 31-ը ներառող ժամանակաշրջանը
Արձանագրված խեղաթյուրումներ	Արձանագրված անհամապատասխանությունների քանակ
90,587.1 հազ. դրամ	11
Առավել ուշագրավ փաստեր	
Ներկա վիճակ ՀՀ կառավարության 2003 թվականի դեկտեմբերի 24-ի «Հայաստանի Հանրապետության պետական բյուջեից իրավաբանական անձանց սուբսիդիաների և դրամաշնորհների հատկացման կարգը հաստատելու մասին» N 1937-Ն որոշման հավելվածի 7-րդ կետի հիման վրա 2023 թվականի հունվարին, ապրիլին և սեպտեմբերին, Աշխատակազմի և մարզի 107 ուսումնական հաստատությունների (դպրոցների) միջև կնքվել են սուբսիդիայի հատկացման պայմանագրեր: ՀՀ Արարատի մարզի Արտաշատ քաղաքի մանկապատանեկան համալիր մարզադպրոց» ՀՈԱԿ-ի շենքերի և շինությունների հիմնանորոգման աշխատանքների ձեռք բերման նպատակով Աշխատակազմը 2023 թվականի մայիսին կազմակերպել է ԱՄ-ՀԲՄ-ԱՇՁԲ-23/01-ԱՄ ծածկագրով գնման ընթացակարգը՝ «6» չափաբաժնով, 464,260.5 հազ. դրամ ընդհանուր գումարով: Արձանագրում	

Աշխատակազմի կողմից «Հանրակրթության» ծրագրի շրջանակներում 107 ուսումնական հաստատությունների (դպրոցների) հետ կնքված սուբսիդիաների տրամադրման որոշ պայմանագրերի գումարները նախատեսվել են՝ չպահպանելով հաշվարկման համար հիմք հանդիսացող իրավական ակտերի պահանջները:

«Տարածքային զարգացում» և «ՀՀ Արարատի մարզում տարածքային պետական կառավարում» ծրագրերի միջոցառումների հաշվեքննությամբ արձանագրվել են անհամապատասխանություններ՝ գնումների գործընթացը կարգավորող օրենսդրության, ինչպես նաև ֆինանսական հաշվետվությունների կազմման կարգի պահանջների նկատմամբ:

«ՀՀ Արարատի մարզի Արտաշատ քաղաքի մանկապատանեկան համալիր մարզադպրոց» ՀՈԱԿ-ի շենքերի և շինությունների հիմնանորոգման աշխատանքների նախագծային փաստաթղթերը ՀՀ կառավարության համապատասխան որոշմամբ սահմանված պետական համալիր փորձաքննության չեն ենթարկվել:

Հաշվեքննության կարծիք

Հաշվեքննիչ պալատը Արարատի մարզպետի աշխատակազմի ֆինանսական հաշվետվությունների վերաբերյալ արտահայտել է **դրական եզրահանգում**:

Առաջարկություն

✓ Պետական համալիր փորձաքննության ենթարկել բարձր ռիսկայնության աստիճանի (IV կատեգորիայի) դասակարգում և կարևորագույն (այդ թվում՝ սեյսմիկ պաշտպանության բնագավառի կարևոր) նշանակություն ունեցող ՀՀ Արարատի մարզի «Արտաշատ քաղաքի մանկապատանեկան համալիր մարզադպրոց» ՀՈԱԿ-ի շենքերի և շինությունների հիմնանորոգման աշխատանքների նախագծանախահաշվային փաստաթղթերը, ներառյալ՝ դրանցում կատարված փոփոխությունները:

✓ Շինարարական աշխատանքների գնման պայմանագրերում փոփոխություններն իրականացնել համապատասխան համաձայնագրեր կնքելու միջոցով:

✓ Շինարարական աշխատանքների գնման պայմանագրերով նախատեսված աշխատանքները այլ բնութագրեր ունեցող աշխատանքներով փոխարինումներն իրականացնել պատասխանատու ստորաբաժանման մասնագիտական եզրակացությունների հիման վրա:

✓ Ապահովել սահմանված կարգով անցումը հաշվապահական հաշվառման նոր համակարգին և հաշվապահական հաշվառումը վարել համապատասխան համակարգչային ծրագրով:

✓ Աշխատակազմի աշխատողներին պարզևատրումների գծով եկամուտները ճանաչել և ձևակերպել դրանց տրման հրամանների (այդ եկամուտների ստացման իրավունքը ձեռք բերելու) ամիսներին:

✓ Ներքին աուդիտի կոնկրետ առաջադրանքում հստակ սահմանել շրջանակը, միջավայրը, միավորները և այլ պարտադիր պայմանները:

✓ Ապահովել Հայաստանի Հանրապետության 2006 թվականի նոյեմբերի 16-ի «Հայաստանի Հանրապետության պետական բյուջեից համայնքներին սուբվենցիաների տրամադրման կարգը հաստատելու մասին» թիվ 1708-Ն որոշման հավելված 4-ով նախատեսված մշտադիտարկման և գնահատման գործողությունների ամբողջական իրականացումը:

✓ Բացառել գնումների պատվիրատուին օրենսդրությամբ վերապահված իրավունքներն ու պարտականություններն, առանց օրենսդրական հիմքի, այլ մարմնի փոխանցելը:

3. ՀՀ վիճակագրական կոմիտեի ֆինանսատնտեսական գործունեության նկատմամբ հաշվեքննություն

Հաշվեքննության օբյեկտը	
Վիճակագրական կոմիտե	
Հաշվեքննության առարկան	
Ֆինանսատնտեսական գործունեություն	
Հաշվեքննության խումբը	Հաշվեքննությունն ընդգրկող ժամանակաշրջանը
Ֆինանսական և համապատասխանության հաշվեքննության վարչ. թյուն Համակարգող՝ Հաշվեքննիչ պալատի անդամ Եղիշե Սողոմոնյանը	2023թ. հ! նվարի 1-ից մինչև 2023թ. դեկտեմբերի 31-ը ներառող ժամանակաշրջանը
Արձանագրված խեղաթյուրումներ	Արձանագրված անհամապատասխանությունների քանակ
-	-
Առավել ուշագրավ փաստեր	
Ներկա վիճակ Հաշվեքննության են ենթարկվել ՀՀ վիճակագրական կոմիտեի կողմից իրականացվող միջոցառումների տնտեսագիտական դասակարգման հոդվածներով 2023 թվականին կատարված 2,208,386.5 հազ. դրամի ծախսերը (ընդհանուր հատկացումների 97,8%-ը), ինչպես նաև, հավաքագրված 5,869.8 հազ. դրամի չափով եկամուտները: Արձանագրում Կոմիտեի 2023 թվականի ֆինանսատնտեսական գործունեության հաշվեքննությամբ անհամապատասխանություններ և խեղաթյուրումներ չեն հայտնաբերվել:	
Հաշվեքննության կարծիք	
Հաշվեքննիչ պալատը ՀՀ վիճակագրական կոմիտեի ֆինանսական հաշվետվությունների վերաբերյալ արտահայտել է դրական եզրահանգում :	
Առաջարկություն	
-	

4. Նաիրիի համայնքապետարանի ֆինանսատնտեսական գործունեության նկատմամբ հաշվեքննություն

Հաշվեքննության օբյեկտը	
Նաիրիի համայնքապետարան	
Հաշվեքննության առարկան	
Ֆինանսատնտեսական գործունեություն	
Հաշվեքննության խումբը	Հաշվեքննությունն ընդգրկող ժամանակաշրջանը

Ֆինանսական և համապատասխանության հաշվեքննության վարչություն Համակարգող՝ Հաշվեքննիչ պալատի անդամ Գեղամ Հովեյանը		2023թ. հի նվարի 1-ից մինչև 2023թ. դեկտեմբերի 31-ը ներառող ժամանակաշրջանը	
Արձանագրված խեղաթյուրումներ		Արձանագրված անհամապատասխանությունների քանակ	
1,226,743.02 հազ. դրամ		39	
Առավել ուշագրավ փաստեր			
Ներկա վիճակ			
«Հայաստանի Հանրապետության վարչատարածքային բաժանման մասին օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» օրենքի համաձայն Նաիրիի համայնքի կազմում ընդգրկվել է 8 բնակավայր, այդ թվում՝ 1 քաղաքային և 7 գյուղական:			
Արձանագրում			
Համայնքի բյուջեի կատարման տարեկան հաշվետվությունները չեն կազմվել «Բյուջետային համակարգի մասին» օրենքի պահանջներին համապատասխան՝ պետական լիազորված մարմնի սահմանած ձևով և բովանդակությամբ: Մասնավորապես, հաշվեքննությունն ընդգրկող ժամանակաշրջանի համար չեն կազմվել Նաիրիի համայնքապետարանի դեբիտորական, կրեդիտորական պարտքերի և պահեստավորված միջոցների շարժի վերաբերյալ հաշվետվությունը:			
Համայնքապետարանի կողմից 2023 թվականի ընթացքում համայնքային ենթակայության Համայնքային ոչ առևտրային կազմակերպությունների (այսուհետ՝ ՀՈԱԿ) հետ կնքված ընթացիկ դրամաշնորհների տրամադրման պայմանագրերով հատկացումները կատարվել և ծախսագրվել են առանց ծախսերը հիմնավորող սկզբնական հաշվապահական հաշվառման փաստաթղթեր՝ հանձնման-ընդունման արձանագրություններ կազմելու, ինչպես նաև առանց դեբիտորական պարտք ճանաչելու և ֆինանսական հաշվետվություններով ներկայացնելու, որը հանգեցրել է ֆինանսական հաշվետվությունների համապատասխան ցուցանիշների (փաստացի ծախսերի և դեբիտորական պարտքերի) 1,186,810.20 հազ.դրամ գումարի չափով խեղաթյուրման:			
«Աղբահանության վճարների» և «Այլ գույքի վարձակալությունից վարձավճարների» մասով սահմանված տույժերը Համայնքապետարանի կողմից չեն հաշվարկվել և չեն գանձվել: Համայնքում գործող 15 տնտեսվարող սուբյեկտների հետ աղբահանության ծառայություններ մատուցելու համար պայմանագրեր չի կնքվել և աղբահանության վճարներ չի գանձվել:			
Հարկային տարվա ընթացքում «Նաիրիի բարեկարգում և բնակֆոնդ» ՀՈԱԿ-ի կողմից ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտե (ՊԵԿ) ներկայացրած ավելացված արժեքի հարկի (ԱԱՀ) վերաբերյալ ամսական միասնական հաշվարկում ՀՀ պետական բյուջե վճարման ենթակա ԱԱՀ-ի գծով պարտավորություն չի հաշվարկվել և չի ներկայացվել:			
Համայնքապետարանում ներքին աուդիտի համակարգը 2023 թվականի ընթացքում չի գործել: Համայնքապետարանի կառուցվածքում գործող ներքին աուդիտի ստորաբաժանում առկա չէ, համապատասխան աուդիտորական մասնագիտացված կազմակերպության միջոցով նույնպես Համայնքի բյուջեի կատարումն աուդիտի չի ենթարկվել:			
Հաշվեքննության կարծիք			
Հաշվեքննիչ պալատը Նաիրիի համայնքապետարանի ֆինանսական հաշվետվությունների վերաբերյալ արտահայտել է ոչ լիարժեք եզրահանգում:			
Առաջարկություն			
✓ Համայնքի բյուջեի կատարման տարեկան հաշվետվությունների կազմման			

ամբողջականությունը, ներառյալ դեբիտորական, կրեդիտորական պարտքերի և պահեստավորված միջոցների շարժի վերաբերյալ հաշվետվության առկայությունը:

✓ Համայնքային ենթակայության ՀՈԱԿ-ների հետ կնքված ընթացիկ դրամաշնորհների տրամադրման պայմանագրերով նախատեսված հանձնման-ընդունման արձանագրությունների կազմումը, հատկացվող կանխավճարների գծով պարտավորությունների ճանաչումը և ֆինանսական հաշվետվություններում ներկայացումը:

✓ Հաշվապահական հաշվառման նոր համակարգին ամբողջական անցումը:

✓ Ներքին աուդիտի համակարգի առկայությունը:

✓ Միջոցներ ձեռնարկել՝

1) վարձակալությամբ հանձնված հողերի, ինչպես նաև աղբահանության վճարների հաշվառման միասնական տվյալների բազաներ ստեղծելու ուղղությամբ,

2) աղբահանության վճարները Համայնքի բյուջե ամբողջությամբ մուտքագրելու ուղղությամբ,

3) «Աղբահանության և սանիտարական մաքրման մասին» օրենքի 8-րդ հոդվածի 1-ին մասով սահմանված պահանջների կատարումն ապահովելու ուղղությամբ,

4) տեղական տուրքերի գանձումները նախքան այդ գործողությունների իրականացումն ապահովելու ուղղությամբ,

5) գնման պայմանագրերով սահմանված տույժերը հաշվարկելու և գանձելու ուղղությամբ,

6) ՀՈԱԿ-ների կողմից Հարկային օրենսգրքով սահմանված ԱԱՀ-ի գծով պարտավորությունների կատարումն ապահովելու ուղղությամբ,

7) ավտոտրանսպորտային միջոցների երթուղային թերթիկներում օրական կամ ամսական վազքի ցուցմունքները լրացնելու և վառելիքի փաստացի ծախսի հիմնավորվածությունն ապահովելու ուղղությամբ: